Узбекистон… УзССР
25 03 97

Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак

1925 йилдан чиқа бошлаган

Туркистон

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 8 февраль Шанба
№ 12 (14405)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

КИЧИК ВА ЎРТА ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ УЧУН ХОРИЖИЙ КРЕДИТЛАР БЕРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ МАСАЛАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 1997 йил 31 январдаги 1702-сон фармонини бажариш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси

Қарор қилади:

1. Лойиҳаларни танлаб олиш тартиби ҳамда кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантириш учун жалб қилинадиган хорижий кредит линиялари ҳисобига кичик ва ўрта корхоналарга кредитлар бериш схемаси тасдиқлансин.

2. «Ўзистиқболстат» давлат қўмитасининг ўз ҳузурида, ходимларнинг тасдиқланган умумий сони доирасида кичик ва ўрта тадбиркорликни маблағ билан таъминлашга кўмаклашиш маркази тузиш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин ва унга:

республиканинг турли тармоқлари ва минтақаларидаги кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришга оид таклифларни ўрганиш ва умумлаштириш ва шу асосда инвестиция лойиҳаларига бўлган таклифлар ва талабларга оид маълумотлар банкини шакллантириш, даврий ахборот бюллетенини чиқариш ва уни манфаатдор тузилмалар ўртасида тарқатиш;

тармоқлар ва минтақаларни ривожлантиришнинг устувор йўналишларини, хом ашё ресурслари ва зарур инфраструктура мавжудлигини ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқаришларни оқилона жойлаштиришда кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектларига кўмаклашиш;

лойиҳаларнинг мақсадга мувофиқлигини баҳолаш ва Ўзбекистон Республикасининг инвестиция дастурига киритиш тўғрисида «Ўзистиқболстат» Давлат қўмитасига таклифлар тайёрлаш юклансин.

«Ўзистиқболстат» Давлат қўмитаси 15 кун муддатда кичик ва ўрта тадбиркорликни маблағ билан таъминлашга кўмаклашиш маркази тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

3. Давлат солиқ қўмитаси Миллий банк билан биргаликда бир ҳафта муддатда жалб қилинаётган хорижий кредитлар ҳисобига олиб келинадиган технологик ускуналар учун кичик ва ўрта корхоналарни импорт бож пошлиналари тўлашдан озод қилиш тартибини белгиласин.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектларига хизмат кўрсатувчи «Ўзинвестлойиҳа» компаниясининг вилоятнинг бўлинмаларига ва Ўзбекистон банклар уюшмасининг шўъба тузилмаларига офислар ажратишда, малакали кадрлар билан таъминлашда ва бошқа ташкилий масалаларда амалий ёрдам кўрсатсинлар.

5. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги бир ой муддатда қонунчиликни Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 31 январдаги 1702-сон Фармони ва мазкур қарорга мувофиқ ўзгартириш юзасидан белгиланган тартибда таклифлар киритсин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Б. Ҳамидов ва В. Чжен зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 7 февраль.

«Камолот» ёшлар таянчи

ВАТАННИ СЕВМОҚ ШАРАФ

Республика Ёшларининг «Камолот» жамғармаси «Бухоро ва Хоразм тарихини ўрганиш Ёшлар маркази»ни ташкил этиш ҳақида» қарор қабул қилди

Ўзининг гўзал ва бетакрор обидалари билан дунёга донғи кетган азим шаҳарлар Бухоро ва Хиванинг 2500 йиллигини бу йил жаҳон миқёсида кенг нишонлаш кўзда тутилган. ЮНЕСКО халқаро ташкилоти томонидан ушбу қадимий гўшалар тўй тантанасини жаҳон маданиятининг пойтахти Парижда ўтказиш режалаштирилгани ҳам бежиз эмас.

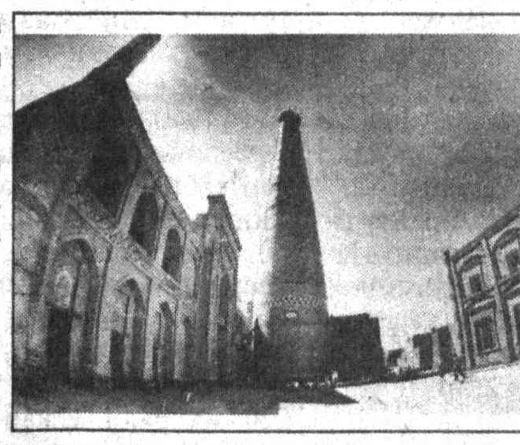

Ўзбекистон Республикаси ёшларининг «Камолот» жамғармаси ҳам ушбу шодиёналарни ўтказишга алоҳида эътибор қаратиб, мазкур шаҳарларнинг бой маданий ва маънавий меросини чуқур ўрганиш ҳамда уларни ёшларга кенг тарғиб қилиш мақсадида «Бухоро ва Хива тарихини ўрганиш марказ»ларини жамғарма қошида ташкил этишга жазм қилгани ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Айтиш зарурки, ушбу марказларнинг асосий вазифаси шаҳарларимизнинг ўтмиш тарихи, улуғ аждодларимиз ҳаёти ва фаолиятини ўрганиш, миллий қадриятларимизга эҳтиром уйғотиш, маънавий баркамолликни таъминлаш ишига республикадаги энг тажрибали олимларни жалб этишдан иборат. Бу ғояни амалга ошириш мақсадида жамғарма бошқаруви Ашраф Аҳмедов, Ориф Усмонов, Турғун Файзиев, Асомиддин Ўринбоев каби йирик тарихшунос олимларни, фан арбобларини жалб этганлигини алоҳида таъкидлаш зарур.

Марказга эса жамғарма қошидаги «Амир Темур» халқаро-илмий экспедицияси бош-қош бўлади.

Марказ тузилди. Унинг зиммасида Бухоро-ю Хива сингари қадимдан юксак маданият ўчоқлари бўлган масканлар тарихини ўрганиш каби улкан, хайрли вазифа ётибди. Зеро, она-юрт, Ватан тарихини пухта билмоқ ҳар бир йигит-қиз учун шарафдир.

ШАРТНОМА МАСЪУЛИЯТИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хўжалик судларининг қарорлари ижросини таъминлашга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони хўжалик судларининг қарорлари тегишлича ижро этилиши учун давлат идораларининг, мулкчилик шаклларидан қатъий назар корхоналарнинг, муассалар ва ташкилотларнинг мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини оширишга қаратилгандир. Мухбиримиз Республика хўжалик суди судлов ҳайъати раиси Собиржон ТАНИҚУЛОВ билан учрашиб, ушбу Фармонни шарҳлаб беришини сўради:

— Собиржон Мирзаевич, ўзаро ҳамкорликда ишлайдиган ташкилотлар зиммасига ушбу Фармон қандай масъулият юклайди?

— Мустақиллигимиз шарофати туфайли иқтисодиётимизда катта ўзгаришлар юз бермоқда. Буни халқимиз ўз кўзи билан кўриб турибди. Мамлакатимизда кўпгина катта-катта ташкилотлар, кичик ва қўшма корхоналар фаолият кўрсатаяпти. Аммо айрим ташкилотларнинг раҳбарлари аввало қонунни яхши билмаслиги, масъулиятни ҳис қилмаслиги туфайли ҳамкорлик қилаётган ташкилотларни ноқулай аҳволга тушириб қўймоқда. Орада ўзаро келишмовчиликлар содир бўлмоқда. Оқибатда қарз ундирувчи ташкилотлар бизга тез-тез мурожаат қилишга мажбур бўлишмоқда. Масалан, бир ташкилот ўзгаси билан шартнома тузади. Маҳсулот учун пул ўтказади. Иккинчиси эса ўртадаги шартномани бузади. На маҳсулот беради, на пулни қайтаради.

«Туркистон» шарҳи

— Агар хўжалик суди даъвогарнинг аризасини қаноатлантириб, жавобгардан кўрсатилган суммани ундириш ҳақида қарор чиқарса-ю, қарздор ташкилотнинг раҳбари бу қарорни бажармаса-чи?

— Бу саволингиз ўринли. Биз шу кунгача бундай муаммоларга кўп бор дуч келганмиз. Фармоннинг учинчи бандида шундай дейилган: «Хўжалик судлари прокуратура органлари билан биргаликда суд қарорларини қасддан бажармаслик фактлари бўйича айбдор бўлган мансабдор шахсларга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 232-моддасида кўзда тутилган жавобгарлик чораларини қўлласинлар, банк муассасаларига эса Ўзбекистон Республикаси Хўжалик процессуал кодексининг 112-моддасига мувофиқ ундириб олиниши лозим бўлган сумманинг 50 фоизи миқдорида жарима солсинлар».

— Яна бир муаммо. Қарздор ташкилотнинг ҳисоб рақамида пул бўлмаса хўжалик суди бу ишни қандай амалга ошира олади?

— Хўжалик суди бундай ҳолда қарздорнинг ҳисоб-китоб варағида пул маблағларининг йўқлиги банк томонидан ҳужжат билан тасдиқланса, қарзни ундирувчи тўловни қарздорнинг мулки ҳисобидан олиши мумкин. Бунинг учун хўжалик судининг қарори бўлса бас, Республика хўжалик судига Хоразмдаги «Устаси фаранг» жамоа корхонаси вилоят ремонт-қурилиш тресси устидан даъво аризаси билан мурожаат қилди. Биз бу ишни кўриб чиқиб, қарздорнинг мулки ҳисобидан ундириб бериш тўғрисида қарор чиқардик. Шундан сўнг қарздордан даъвогарнинг фойдаси учун 44,611 сўм ундириб берилди. Яна бир мисол. Жиззахдаги шахсий тижорат «Рем-рес-нефть» фирмаси вилоятдаги нефть маҳсулотлари билан таъминлаш ташкилоти устидан даъво аризаси билан мурожаат қилди. Бу ишни Олий хўжалик суди кўриб чиқди ва қарздор ташкилотга нисбатан амалий чора кўрди. Унинг вилоятдаги ҳисоб-китоб варағини тўхтатиш тўғрисида эса қарор чиқарди. Натижада «Рем-рес-нефть» фирмасига қарздор 945 минг 612 сўм пулни тўлади. Фармоннинг бугунги кундаги аҳамиятини яна бир бор алоҳида таъкидлашни истардим. Энди шартномаларга имзо чекаётган ташкилот раҳбари бир оз бўлсада мушоҳада қилиб унга имзо чекади. Ўйлайманки, бу Фармон мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини янада оширади.

Суҳбатдош З. МАМАДАЛИЕВ.

ҲУНАРНИ АСРАБОН НЕТКУМДИР ОХИР...

Сурхон воҳаси ҳунармандчилигининг тарихи неча минг йилларга бориб тақалади. Ушбу анъаналарни давом эттиришга бел боғлаган Шеробод керамика заводининг кулолчилик маҳсулотларига ҳам талаб катта.

Бугунги кунгача бу ерда меҳнат қилаётган ҳунармандлар 20 дан ортиқ турдаги кулолчилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришга улгуришди.

СУРАТЛАРДА: Кулоллар иш устида: рассом Барно Зубаева. Сураткаш Искандар Хўжаев.

ЁШЛАР ЮРТ ТАЯНЧИ

Марказий зобитлар уйида ёшларни ҳарбий хизматга тайёрлаш ҳамда 1996 йил ҳарбий чақирув мавсуми якунларига бағишланган, республика семинари ўтказилди. Семинарда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлари, «Камолот» жамғармаси бошқаруви, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа, Соғлиқни сақлаш, Ички ишлар, Халқ таълими вазирликлари, Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси, Давлат Жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, «Ватанпарвар» «Маҳалла», «Соғлом авлод учун» жамғармалари раҳбарлари иштирок этишди.

Семинарни «Камолот» жамғармаси бошқаруви раиси Ҳотам Абдураимов очар экан, бу масалага алоҳида эътибор қаратиш шу куннинг вазифаси эканлигини таъкидлади. Унда сўзга чиққанлар 1996 йил чақирув масалалари, ёшларни ҳарбий ва муқобил хизматга чақириш бўйича Президент Фармонининг бажарилиши, жойларда қилинаётган халқ таълими муассасаларининг, маҳалла-хайрия жамғармасининг, «Ватанпарвар» ташкилотининг амалга ошираётган ишлари ва келгуси режалар ҳақида фикр билдирдилар.

Семинар якунида қатнашчиларга Республика Қуролли кучлари ҳақида ҳужжатли фильм намойиш этилди.

Ушбу семинар ҳақида газетамизнинг келгуси сонида батафсил маълумот берамиз.

ХОРИЖДА ЎҚИШ — ЗИЙНАТ ЭМАС, ЗАРУРАТ

«Шарқ интур» туристик фирмаси идорасига борганимда, энг аввал қулоғимга чалингани инглизча гаплар бўлди: болалар бир-бирининг гапини бўлиб, ўз таассуротларини сўзлашга шошилишарди. Тошкентдаги мактабларнинг юқори синфларида ўқийдиган бу болалар яқинада Англиядан келишди. «Шарқ интур» фирмаси ташкил этган сафарнинг мақсади (сафар қишики таътил кунларига тўғри келган эди) Хэроу хауз, Лондон хауз ва Супер скул халқаро тил мактабларида таҳсил олиш эди.

Англияда ўқувчиларимизни талаба деб аташарди. Уларнинг янги йил байрами таассуротлари сира унутилмайди. Англияда янги йил худди карнавал каби нишонланади, ҳеч ким ўз қувончини яширишга ҳаракат қилмайди. Инглизлар ана шу бир неча кунда ғоят самимийлик билан хурсандчилик қилиш учун йил бўйи ўзларини тутиб юргандек туюлади.

Кўп ўтмай «бегим кунлари» бошланди. Кун тартиби шундай тузилган эдики, ёш меҳмонлар доим ҳаракатда, бошқа мамлакатлардан тил ўрганиш учун бу ерга келган тенгдошлари билан мулоқотда бўлишар эди. Ҳар куни эрталаб грамматикани ўрганиш бўйича машғулотлар бошланади, оғзаки машқлар чоғида талабалар ўз мамлакатлари, урф-одатлари ва анъаналари, турмуш тарзи ҳақида сўзлаб беришади, ёш ҳамюртларимиз Хэроу хауз мактабида ўқитувчиларга Амир Темур ва унинг даврига бағишланган дарсни ўтказишда ёрдам бердилар, давлатимиз тарихида Соҳибқирон фаолиятининг аҳамияти тўғрисида қизиқарли қилиб сўзлаб бердилар. Дарвоқе, Ўзбекистон жаҳондаги кўп ёшлар учун аввалгидек жумбоқ бўлмай қолди. Европа ва бошқа қитъалар мамлакатларининг вакиллари Бухоро, Хива, Самарқанд каби қадимий шаҳарларимизни, уларнинг гўзаллигини, ноёб меъморий ёдгорликларини яхши биладилар.

О. ЗАДУНАЙСКАЯ
ЎзА мухбири

«Камолот» янгиликлари

Республика ёшлари «Камолот» жамғармасининг Наманган вилоят бўлими фаоллари вилоятда маънавият ва маърифат кунларини ўтказдилар, Бунда фақат лекция ва суҳбатлар билан чекланилмади. Улар «Наманґантревел» акционерлик жамияти ҳамда «Маънавият ва маърифат» республика жамоатчилик марказининг вилоят бўлими билан биргаликда йигит ва қизлар учун Фарғона водийси бўйлаб сафар уюштирдилар.

Масалан, Поп тумани ёшлари гуруҳи Марказий Осиёда биринчи автомобиль заводи қад кутарган Асака шаҳрида бўлди. Уйчи, Мингбулоқ туманларидаги ёш ишчи ва деҳқонлар учун ҳам шундай сафарлар уюштирилди.

* * *

Наманган вилоятидаги ижодкор зиёлиларнинг тўққиз нафар ёш вакили Бобораҳим Машраб номидаги мукофотни олишга муяссар бўлди. «Камолот» республика ёшлар жамғармасининг вилоят бўлими ўтказган адабиёт, санъат ва меъморлик соҳасидаги танлов ана шундай натижа билан якунланди.

Жамғарманинг вилоят бўлими томонидан эълон қилинган яна бир танлов ғолибларига генерал Файзулла Норхўжаев номидаги мукофот лауреати дипломлари ва пул совринлари топширилади. Бу танловнинг мавзуси — ёшларнинг ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашдир. Ҳарбий билимларни ўргатаётган ёш ўқитувчилар, зобитлар иштирок этадиган бу танлов 9 май — ғалаба куни арафасида якунланади.

Маъруф ЖАЛИЛ

БОШ АЗИЗМИ, ОЁҚ...

Бир куни дўппи олиш учун бозорга тушдим. Пештахта устига хилма хил дўппилар териб қўйилган. Бирбиридан чиройли. Қўлимни теккизмасдан биттасини танладим-да:

— Манови дўппи қанча туради? — дедим имо қилиб.

— Уч юз, — деди пештахта ортидаги соқолига оқ оралаган киши.

— Мунча қиммат...

— Оёғингизга уч ярим — тўрт минг сўмлик пойафзал оласизу, бошингиздан уч юз сўмни аяйсиз-а. Одамларга ҳайронман, оёғини эъзозлайди-ю, боши қадрини ўйламайди.

Гапирганимга пушаймон бўлдим. Ҳижолатдан нима деяримни билмай қолдим.

Сотувчининг кўриниши ҳам, гаплари ҳам бамаъни. Овози ҳам мулойим эди. Салмоқлаб, оҳиста айтган маънили гапларига эътироз қилиб бўлмасди. Лекин бўш келмай, кулимсираб дедим:

— Пойафзал хорижники, ака.

— Хорижники деса ўзини томдан ташлайдиган бўлиб кетдик. Агар бирор ғарб мамлакати бундан сифатсиз дўппи чиқариб, баҳосини минг сўм қўйса ҳам ёшларимиз талаб қетишарди. Керилиб, кийиб юрган бўлишарди. Йигитлар эмас, ҳатто ёш болаларни қаранг. Бошига пўлкан қуш тумшуғига ўхшаган соябонли шапкачалар кийиб юрибди. Чет эт матоҳига ишқибоз отаси олиб берган-да.

— Ҳар кимни таъби-да, ака. Бировни мажбур қилиб бўлмайди.

— Гапингиз тўғри. Бош билан оёқнинг фарқига бормайдиган одамга барибир.

Дўппини олиб, уйга қайтарканман, соқол-мўйловига оқ оралаган сотувчи ҳақида ўйлардим. Савдогар шундай бўлиши керак. Ўз молини айтган нархда сотиш, харидор кўнглини оғритмай, рози қилиб пулини олиш йўлини билиши лозим. Лекин унинг гапларида бундан ҳам чуқурроқ маънолар бор эди. Шу фикрлар анчадан буён мени ҳам безовта қилиб юрарди.

Уйга келиб «Ҳинд ёзувчиларининг ҳикоялари» китобини қўлимга олиб, шарт очдим. Прен Чанднинг «Охирги совға» ҳикояси чиқди. Кўпдан бери йўқотиб, бошимни қотириб юрган нарсани топгандай бўлдим. Китоб 1958 йилда босилиб чиққан. Ўшанда ўқиган эдим. Бугун яна кўз югуртирарканман, ҳаммаси эсимга тушди.

Мушоҳада учун мавзу

Ҳикояда Ҳиндистоннинг Англия мустамлакачиларидан озод бўлган йиллари юз берган воқеалар ҳикоя қилинарди.

Ҳали уйланмаган бир идора ходими. Бир гўзал фоҳишага ошиқу беқарор. Маъшуқа жуда танноз. Ошиқ йигит учун унинг тилаги қонун. Йигитга чет эл сарийси олиб келишни буюради. Йигит шаҳардаги аҳволни тушунтирмоқчи бўлади. Қиз ўз сўзида туриб олади. «Топиб келасиз, вассалом, топиб келмасангиз, турқингизни кўрсатманг».

Йигит ноилож кўчага чиқади. Ҳамма чет эл дўконлари ёпилиб, тамға босилган. Бундан ташқари ватанпарварлардан соқчилар айланиб юрибди. Фақат бир дўкон очиқ. Унинг олдида ҳам ватанпарвар соқчилар турибди. Ҳеч кимни киритмайди. Ҳиндистонликман, деган одам чет эл молини олмаслиги керак. Ҳикоя қаҳрамони қоронғи тушгач, орқа эшикдан қўрқа-писа дўконга киради. Сарий харид қилиб, чиқиб кетаётганда бир ватанпарвар қиз уни тутиб олади.

Хуллас, йигит шарманда бўлади.

Шу ёзувчининг «Нажот» романида ҳам ўша давр воқеалари қаламга олинган. Романда ёзилишича, чет эл моллари арзон, Ҳиндистоннинг ўзида ишлаб чиқарилган нарсалар қиммат экан. Китоб қаҳрамони «Чет эл моллари арзон бўлса ҳам, фойдаси чет элга кетади. Ўз молимиз қиммат бўлса ҳам, фойдаси Ҳиндистонга қолади. Ватанимга фойда келтириш учун Ҳиндистонда ишланган нарсаларни оламан», деб мулоҳаза юритади.

Хўжа Аҳмад Аббос, Рабиндранат Тагор асарларида ҳам шу руҳ бор.

Ажабо, ҳалиги бозорда дўппи сотиб ўтирган донишманд ҳинд ёзувчиларининг ҳикоя ва романларини ўқиганмикан, деб ўйлаб қолдим. Ким билади. Балки ўқигандир. Балки ўқимагандир.

Лекин унинг гапларидаги мантиқ ватанпарварлик, миллатсеварлик туйғуси бугунги бозор иқтисоди ўтмиш даври тўзони ичида бир умид чироғи бўлиб кўринди. Менда унга нисбатан чуқур ҳурмат, умид ва ишонч уйғотди.

Ватанпарварлик туйғуси фақат китоблардан ўтмайди, миллат томирида узоқ йиллик мустамлака мафкураси карахт қилиб қўйган туйғуларни уйғотади. Кўзи очиқ, қалби уйғоқ одамларга эса ишонч ва руҳ бағишлайди. Ишончи комил, руҳи тетик одам эса эл-юрт бахтидир.

Баъзи одамлар миллий удумлар, миллат ва унинг тақдири ҳақида гапирган одамга ёввойи қараш қилади. «Миллий қобиққа ўралиб, дунёдан ажралиб қолмоқчимисиз?» деб ваҳима қилади.

Тўрт томондан демократия, бозор иқтисоди тўлқинлари уриб турган замонда қайси халқ миллий қобиғига ўралиб, дунёни инкор қила олади?

Бир бутун мамлакат эмас, ҳатто бир оила ҳам ўз қобиғига ўралиб яшай олмайди. Техника, технологияларсиз, ҳамкорликсиз ривожланиш, фаровонлик бўлмайди. Лекин шундай шароитда миллат ўзини, удумларини, маданиятини сақлаб қолиш тўғрисида ўйлаши керакми? Шу миллий қобиққа ўралиб қолиш бўладими?

Миллий ғурурсиз ватанпарварлик бўлмайди. Бу эса кийими, яшаш ва фикрлаш тарзи, ота-боболар удумига садоқатида намоён бўлади. Ватани ва миллати тақдири учун қайғурадиган одам ўз фарзандларини шу руҳда тарбиялайди.

9-феврал — Алишер Навоий туғилган кун

БУЮКЛИКНИНГ ЕТТИ ҚИРРАСИ

ёки Навоий бизни бугун нимага ундайди?

Одатда Навоий номини «буюк» ё «улуғ» сифати билан тилга оламиз.

Хўш, бу буюклик нималарда кўринади?

Бир-икки сўз билан таърифлаш қийин... Шунга қарамай, ҳар ким ўзича мушоҳада қилади.

Биринчидан, Навоий сўз санъатининг яйдоқ чўлида тасодифан пайдо бўлиб қолган эмас. Аниқроғи, у — шеъриятнинг не-не даҳолари каҳкашонидаги ўзига хос ҳалқа янглиғ камол топган соҳиби қалам. Эрону Турон заминида XV асргача ҳам форсийда буюк шеърият бунёд этилди. Бу юксаклик Навоийни ҳам баланд поғоналар сари етаклар — мусобақага чорлар эди. Чунки ҳар қандай ижодда таъсир, хоҳ адабиётлар, хоҳ муаллифлар аро бўлсин, яхши маънодаги рақобат бор. Ҳақиқий санъат асари ижодий беллашув маҳсули ўлароқ юзага келади.

«Хамса»нинг ёзилишига асос бўлган маснавийнависликни олайлик. «Садди Искандарий», демакки, «Хамса»нинг сўнгги бобида шоир беш достондан иборат асарини тугатиб, устози ва пири — Абдураҳмон Жомий ёнига борганини ёзади. Шунда Жомий шогирдининг қўлидан ушлайди. Мақсади — уни етаклаб, улуғлар даргоҳига олиб бориш эди. Тасвирланишича, шунда Навоий ҳушидан айрилгандек ё туш кўраётгандек ҳолатга тушади. Хаёлий ҳодиса юз беради. Навоий ўн машҳур маснавийнавис — Абдураҳмон Жомийнинг ўзи, Шайх Низомий Ганжавий, Амир Хусрав Деҳлавий, Ҳасан Деҳлавий, Муслиҳиддин Саъдий Шерозий, Абулқосим Фирдавсий, Унсурий, Саноий, Хоқоний, Анварийни кўради...

Бу улуғлар зиммага улкан масъулият юклар, улар даврасида от суриш осон эмас эди. «Фарҳоду Ширин»даги кўпчиликка ёд бўлиб кетган мана бу байтларни эслаш ортиқчалик қилмас:

Эмас осон бу майдон
ичра турмоқ,
Низомий панжасига
панжа урмоқ.
Тутайким, қилди ўз
чангини ранжа,
Неким урди анинг
чангига панжа.
Керак шер оллида ҳам
шер жанги,
Агар шер ўлмаса, боре
паланге.

Бобокалонимиз зиммасида фақат буюк шоир бўлиш масъулияти ё орзусигина эмас, бутун туркий улус орзуси бор эди. Қалбдаги чўнг миллий масъулият Навоийни шундай юксак вазифаларни адо этишга ундади. У ўз олдига туркий шеъриятни форсий шеърият мақомидан қолишмайдиган, ундан-да ўтадиган юксак поғоналарга кўтаришни мақсад қилди.

Бу — тарих туркий сўз санъати олдига қўйган ўта буюк вазифа эди. Ҳозирги тушунчаларга мослаб айтилса, замона, аниқроғи, Ватан ва халқ Навоийга юклаган ижтимоий-миллий буюртма ҳам эди. Навоий уни шараф билан адо этди.

Иккинчи омил шу эди.

Учинчи омил сифатида шоир ижод қилган қулай сиёсий ва маънавий муҳитни унутмайлик. Бу муҳитни, аввало, соҳибқирон Амир Темур асос солган салтанат яратган, қолаверса, машҳур темурий ҳукмдор — Султон Ҳусайн Мирзо Хуросон мамлакатида адабиёту санъат, илму маърифат ривожи учун мисли кўрилмаган раҳнамоликлар қилган эди. Навоий буни бот-бот таъкидлайди. Ўн форсигўй маснавийнавис даргоҳига хаёлий саёҳати тасвирида ҳам шоир шуни усталик билан айтиб ўтади. Гўё Низомий Ганжавий Навоийга: «Агар мураббий ишбилармон бўлмаса, ҳунар эгасининг иши юксалмайди. Ҳунар эгаси ҳар қанча лоф ургани билан, ахир, ишни ким буюрган?!» — дейди-да, Навоийнинг Навоий бўлишида Ҳусайн Бойқаронинг улуғ ҳиссаси борлигини айтади ва уни дуолар қилади:

Чу шоҳинг сенинг соҳибкамол,
Яна оллида қадрсиз
мулку мол.
Ангаким бу икки иш
эрди насиб,
Ғариб иш замонида
эрмас ғариб.

Шаҳиким улус
чорасозидурур,
Улус фозили Шоҳи
Ғозийдурур, —
Ки Тенгри фузун
айласун давлатин,
Ети чарҳдин ҳам бийик
рифъатин.

Низомий Ганжавий тилидан айтилаётган сўзларда Навоийнинг камолотидаги шоҳ раҳнамолигидан ташқари сабаб ҳам кўрсатилган.

Мана, Низомийнинг ушба сўзлари:

Бири улки, туттунг
тариқи ниёз,
Қабул айладилар сени
аҳли роз.
Ишингга қилиб саъй
рағбат била,
Мадад қилдилар борча
ҳиммат била.

«Тариқи ниёз» тасаввуф йўлини билдиради. «Аҳли роз», сўзма-сўз айтганда — сир билувчилар. Сир билувчилар эса — авлиёлар, шайхлар, тасаввуф пирлари. Чунки «Лисон ут-тайр»да:

Фоний ўлуб кимки
ниёз айлади,
Тенгри ани кошифи
роз айлади, —

байтига дуч келамиз. Демак, шоирни юксак даражаларга етказган яна бир куч — тасаввуф йўлини қаттиқ тутгани, уни азиз-авлиёлар руҳи қўллагани ҳам, дейиш мумкин.

Бу — тўртинчи омил.

Бешинчидан, ҳамма буюклар каби Навоий ҳам умрининг ҳар йили, ойи, ҳафтаси, куни эмас, ҳатто, дақиқасидан ҳам имкон қадар унумли фойдаланган фавқулодда меҳнаткаш инсон эди. Ахир, «Хамса»дек 51 минг 230 мисрали улкан асарни икки йилда мағзини чақиб мутолаа қилишнинг ўзи ҳам осон иш эмас. Лекин Навоий уни икки йилда ёзган! Агар бевосита битишга кетган вақтни ажратиб хисобласак, ярим йилда қоғозга туширганман, дейди шоирнинг ўзи. Бу қадар улкан заҳматкашлик ҳар кимга ҳам насиб этавермайди.

Бобомиз умрни тўртга бўлиб, тўрт девонини йил фаслларига ўхшатиб тузганидан хабарингиз бор. Етти-саккиз ёшдан йигирмагача — умр баҳори, йигирмадан ўттиз бешгача — умр ёзи, ўттиз бешдан қирқ бешгача — умр кузи, қирқ бешдан олтмишнинг яқинларигача — умр қиши. Умр кузида инсон ҳосил кўтариши керак. Чиндан ҳам, ҳаётини улуғ мақсадларни бажаришга тақсимлаб иш кўрган шоир қирқ тўртни тўлдириб, қирқ бешга чиққан маҳалида энг буюк асари — «Хамса»ни тугаллаб улгурган эди. Яна бир гапки, у бекорга «олтмишнинг яқинларигача» демаган. Гўё олтмишга тўлишига 37 кун қолганда қазо қилишини олдиндан сезгандай айтган буни.Олтинчи омил шуки, шоир умрини илоҳжи борича эзгу йўлга сарфлаган. Вақтини бекорчи — бефойда ишлар билан ўтказишдан тийилган. Унинг асарлари ҳам бошдан-охир эзгуликларнинг улуғ бадиий ифодаси каби уқилади.

Ва ниҳоят, еттинчидан, Навоийни инсоният бахтига, мусулмонлар бахтига, туркийлар бахтига, ўзбеклар бахтига Оллоҳ таолонинг ўзи буюк қилиб яратган. Аммо Оллоҳ кўпларни истеъдод бериб сийлаши мумкин, бироқ инсон ўзини камолга етказмаса, қийин. Навоий — ўзидаги бор имкониятларни олий даражаларда ривожлантирган шахс. У шу мақомга етдики, бугун ўзбек миллий маънавиятини Навоийсиз тасаввур қилиш мушкул.

Навоий эришган юксаклик бугун бизни нималарга ундайди, дерсиз?

Шунга ундайдики, аввало, биз аждодларимизга лойиқ бўлишимиз, қолаверса, ҳар биримиз ўзини ўстиришни ўрганишимиз керак. Чунки халқимиз учун умуммиллий кўтарилиш даври келди.

Умуммиллий кўтарилиш учун тарихда ҳеч қачон ҳозиргидек энг қулай маънавий муҳит юзага келмаган.

Султонмурод ОЛИМ.

Орамиздаги одамлар

ҚАНДАЙ ЯШАЯПСИЗ, МУАЛЛИМ!

Қишнинг совуғи тоғли қишлоқларда ўзгача бўлади. Озгина шамол ҳам қор аралаш кўзингизни очиришга фурсат бермайди. Икки кунки Ғаллаорол туман маркази билан Э. Исмоилов номли хўжалик ўртасида қатнайдиган яккаю ягона автобуснинг қатнови ҳам тўхтаган. Совуқ кунларда етмиш километрлик машаққатли йўлда «қари» автобусниг манзилга етиб бориши ҳам мушкул.

Пойтахтга қайтиш илинжида йўлга отланганимда қишлоқ йўлида бир қора нуқта элас-элас кўзга ташланарди. Яқинлашган сари нуқта катталаша бошлади. Юз, юз эллик қадам қолганда билдимки, хўжаликнинг тош ташийдиган машинаси экан. Шофер қўшни қишлоқдан, таниди шекилли, машинасини тўхтатди. Машина устига чиқдим. Усти очиқ машинада ўн-ўн беш чоғли одам совуқ шамол тегмасин, деб муздек темир устида ўтиришарди. Улар орасида менга қадрдон бўлган ўқитувчимиз Тоштемир ака Валиқулов ҳам бор экан. Ҳол-аҳвол сўрашган бўлдик. У киши йигирма беш йилдан бери Ғаллаорол туманидаги Э. Исмоилов номли 37-ўрта мактабда директор. Гапга чечан, дарсни ҳам қойиллатиб ўтарди. Тўғрисўз инсон бўлганлиги учун ҳамма уни ҳурмат қиларди. Футбол ишқибози, «Пахтакор»нинг ашаддий мухлиси. У раҳбарлик қилган мактабдан кўплаб олимлар, шоирлар, раҳбарлар етишиб чиққан. Тоштемир ака шогирдлари билан ҳамиша фахрланиб юради.

Қишлоқда муаллимларинг билан учрашганда гўё қадрдонларингни кўргандек бўласан, киши. Мактабда ўқиган давринг кўз олдингга келадию, ўқувчилик давридаги «ёқимсиз» ишларинг ёдингга тушиб, ҳижолат ҳам бўласан. Муаллиминг билан дилдан гаплашгинг келади. Аммо ҳамиша уддасидан чиқолмайсан. Қишлоқчилик, уларнинг ўз ташвишлари ўзларига етарли. Сеники ҳам ўзингга.

Тоштемир ака билан йўл-йўлкай анча-мунча суҳбатлашдик.

— Ука, қишлоқда шароит ўзинг билганча, — дейди Тоштемир ака. Кўп ёшлар ишсиз. Одамлар томорқа билан чорва молларига кўз тикиб яшайди. Яшаш шароити ҳам шунга яраша. Ҳамманинг ҳам туман марказига қатнаб ишлашга имконияти йўқ. Ачинарлиси — баъзи болалар бозорда ўралашаяпти.

— Мактабда аҳвол қалай, — сўрайман у кишидан.

— Тўғриси, айрим болалар чин дилдан ўқимайди. Истеъдодли ўқувчилар ҳам бор. Ишқилиб ўқитиб юрибмиз. Дарсдан сўнг деҳқончилик, томорқа дегандек. Шунисига ҳам шукр. Ўтган йили ёмғир бўлмади, ҳисоб. Шу сабабли далаларда ғалла битмади.

Тоштемир аканинг гапларидан кейин ўйланиб қолдим. Бундай инсонлар ҳеч қачон ўз тақдиридан нолимайди. Бу қишлоқ заёлиси ўттиз йилдан ортиқроқ дарс бераяпти. Бир умр ўз касбига содиқ қолди. Бор бойлиги — мактаб. Бахти — фарзандларидай бўлиб қолган азиз ўқувчилари.

Қишлоқ муаллими. У бугун қандай яшаяпти? Ким унга ёрдам бераяпти?

Қишлоқ ўқитувчилари ҳам ёзда таътилга чиқади. Ўзбекчилик, тўй қилиб, иморат кўтариш керак. Кўпчилиги ёзда соғлиғини тиклаш ўрнига лой ишидан чарчаб чиқади. Бундан ташқари томорқада ҳам тер тўкиш лозим. Мактаб. Сўнг...

Муаллим турмуш ташвишларидан ортиб ўз билимини ошириши, устида ишлаши лозим. Янги китоб ва газета-журналларни ўқиб, ўз билимини қачон оширади? Бунинг учун муаллимларга шароит яратиш керак. Шундай қилинмас экан, улар шогирдларининг ҳам билими нари-бери бўлиши аниқ.

Илгарилари тўй-маъракаларда ўқитувчилар уйнинг тўрига ўтказиларди. Энди эса уларнинг ўрнини`бирни ўн қиладиган «ишбилармон»лар эгаллашмоқда. Хўш, нега шундай? Ёки пули кўп одамлар тўрга ўтсин, деган қоида бормикан? Нима учун биз илм ўргатган муаллимларимизнинг ҳурматини жойига қўймаймиз?

Эй, яхшилар! Миллатимизнинг келажагини яратаётган ўқитувчиларнинг ҳурматини қачон жойига қўямиз? Уларнинг меҳнати ва ҳурмати жойига қўйилмас экан, жамиятимизда олға силжиш бўлмайди.

Япониянинг иккинчи жаҳон урушидан кейинги иқтисодий аҳволини дунё мамлакатлари тарихдан яхши билишади. Бугунги кунда Япония дунё бозорини эгаллади. Қандай қилиб? Иккинчи жаҳон урушидан сўнг Япония эътиборни халқ таълимига қаратди. Қолаверса, ўқитувчилар учун қилинган меҳнат кўп ўтмай ўз мевасини берди.

Юртбошимиз иқтидорли ёшларни хорижда ўқишлари учун «Умид» жамғармасини тузиш ҳақидаги Фармонга имзо чекдилар. Фидойи ўқитувчилар ҳукуматимизнинг юксак мукофотлари биан тақдирланмоқда. Жойларда замонавий мактаблар қурилмоқда. Дарсликлар учун маблағлар ажратилмоқда.

Афсуски, жойлардаги айрим раҳбарлар мактабларга, муаллимларга эътибор бермаяптилар. Эгаллаб турган курсиларидан наридаги муаммоларни кўрмаяптилар. Гўё курси бир умрга берилганидек, бир пайтлар ҳарф танитган улуғ инсон, улуғ даргоҳни унутиб қўймоқдалар. Баъзи кишилар ўзини кўрсатиш учун пул сочиб тўй қилади. Аммо, ўзи ўқиган мактаб учун бир сўмни кўзи қиймайди.

Муаллимлар — эртамизнинг яратувчилари, фарзандларимиз улар берган илм орқали дунёни танир эканлар, ҳар биримиз муаллимларнинг ҳурматини жойига қўйишимиз керак. Муаллимни ота-оналар ҳурмат қилса, мактабга бораётган фарзандлари ҳам уларга меҳр қўядилар ва у ерда қунт билан илм сирларини эгаллайдилар. Ўтиш даври. Ҳеч кимга, шаҳар муаллимига ҳам, қишлоқ муаллимига ҳам осон эмас.

... Тоштемир ака билан йўл-йўлакай анча суҳбатлашдик. Лекин у киши бирон оғиз нолиш қилмадилар.

«Биз муаллимлар эл қатори қиз чиқариб, ўғил уйлантирамиз. Аллоҳга шукр. Яхши меҳнат қилган инсон хор бўлмайди, — дейдилар. Айрим китобларни айтмасак, дарсликлар етарли. Туман халқ таълими бўлими имконият даражасида ёрдам бераяпти», — дейди.

Тўғрисини айтиш керак, кейинги пайтларда кўзимиз оч бўлиб қолди. Энг ачинарлиси, борига қаноат қилишни унутдик. Шаҳарда айрим илм одамлари қутлуғ даргоҳларни ташлаб, тижоратга ўзини уриб кетмоқда. Аммо Тоштемир акадай ўз касбига содиқ, диёнатли инсонлар борлиги учун бу дунёда гўзаллик, келажак ва савобнинг боқийлигига ишонч ҳосил қиласан. Ўйлайсан, яхшиямки Сизлар борсизлар. Шу сабаб бу дунёда эзгулик, яхшилик мангулик яшайди.

... Бугун қишлоқ муаллимларига осонмас. Буни яхши биламан. Айниқса қишда. Э. Исмоилов номли хўжалик марказига табиий газ келганига бир йил бўлди. Хўжалик ҳудудидаги Қоратош, Рамазон, Турк, Янгиобод каби қишлоқларга табиий газнинг бориши чўзилаяпти. Ҳамон қишлоқларда тезак бурқсияпти. Тоштемир ака улар ҳақида гапирмайди. Тоштемир аканинг мактабида ҳам муаммолар кўп. Ҳамон печларга ўтин қалашади. Сувни қудуқдан олишади. Зора, Ғаллаорол тумани ҳокимлиги халқ таълими бўлими билан биргаликда савоб ишга қўл уриб, Тоштемир аканинг мактабига ҳам табиий газ ўтказиб беришса. Тоштемир аканинг ҳам орзуси шу.

... Ҳайдовчи укамиз машинанинг тезлигини қанча оширса, совуқ ҳам аксига олиб, шунча забтига оларди. Тош ташишга мослашган машина кузови орасидан шамол танага пичоқдек санчилади. Тоштемир ака билан анча суҳбатлашдик. У киши аста жойидан туриб, «Хўжалик марказига келдик», деди-ю, машинанинг кузовини урган бўлди. Машина тўхтади. «Ука, шунисигаям раҳмат. ГАИга яқинлашиб қолдик. Ичкаридан мелиса чиқиб сени ҳам овора қилмасин», деди. Машинадаги одамлар ўзларини тап-тап қорга ташлай бошладилар. Машина юриб кетди. Тоштемир ака мен билан хайрлашиб «мактаб дардида» қишлоқ фуқароси Кенгаши томон бурилиб кетди.

Мен эса бекат томон юрарканман, мактаби дарди билан ёниб яшаётган Тоштемир аканинг бир оғиз рўзғоридаги муаммолардан гапирмагани учун юрагимда бу инсонга нисбатан ўзгача меҳр пайдо бўлди. Бу инсон тимсолида кўз олдимда қишлоқларимизнинг фидойи ўқитувчилари намоён бўлди. Бундай муаллимлар бор экан, юртимизнинг келажаги ишончли қўлларда эканидан юрагимда фахр туйғуси жўш урди. Касбига содиқ бундай самимий инсонлар ҳеч кимдан ўз меҳнати учун рағбат талаб қилмайди. Улар учун энг катта рағбат шогирдларнинг бахти. Инсон учун бу дунёда бундан ортиқ мукофотнинг бўлиши ҳам мумкин эмас. Мактабимиздаги жонкуяр ўқитувчиларим кўз ўнгимда намоён бўлди. Мамарашид Исоқулов, Нарзулла Пардақулов, Ўктам Абдураҳмонов ва яна қанча-қанчаси, Хаёлимдан бир сўз ўтди. Аҳволларингиз яхшими? Оилангиз тинчми? Қандай яшаяпсиз муаллим дегим келди?

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ,
журналист

Маънавият — қалбим қуёши

МАЪРИФАТ КЕЛАЖАККА УНДАЙДИ

Кейинги пайтларда ёшларнинг маънавий-маърифий жиҳатдан баркамол инсон бўлиб етишишларига катта аҳамият бериляпти. Бу борада Ҳамза номидаги Республика Санъатшунослик илмий-тадқиқот институтида ҳам салмоқли ишлар амалга оширилмоқда.

Институт директори, профессор Тўхтасин ҒОФУРБЕКОВ шундай ҳикоя қилади:

• Дарҳақиқат, маънавият ёшу қари учун баробар тушунча. Институтимиз ҳаётида ўтган 1996 йил жуда сермаҳсул бўлди. Фундаментал тадқиқотлар асосида 17 та китоб ўқувчиларга тақдим этилди. Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишлаб ЮНЕСКО ҳомийлигида француз тилида «Темурийлар ренессанъа» «Ўзбекистон санъати», китоблари, «Амир Темур жаҳон тарихида» деб номланган рисола эса ўзбек, рус ва инглиз тилларида чоп этилди. У ЮНЕСКО бош директори Федерикс Майор ҳамда Президент Ислом Каримовнинг кириш сўзлари билан бошланган. Қолаверса, бу китоблар шунчаки таржима бўлмасдан, муайян кенг ўқувчилар доирасига мўлжалланган. Тўрттала китоб ҳам ҳажман, ҳам мазмунан кенгайиб борган.

Олимларимиз ушбу санага бағишланган барча анжуманларда фаол иштирок этишди. Темурийлар давридаги маданият, санъат, маънавиятга бўлган ҳурмат ва эътироф уларнинг маърузаларида ўз аксини топди. Алишер Навоий номли театрда немис композитори Генделнинг «Темур» асари ижро этилди. Бир эътибор беринг. 1706 йилда Римда Алессандро Скарлатининг «Буюк Темур» асари катта муваффақият билан қўйилган. Айтиш мумкинки, Темур шахси аллақачон Европада бадиий ижодиётида танилган ва тан олинган.

Оқилхон Иброҳимовнинг «Мақом ва макон», Пўлат Зоҳидовнинг икки йирик рисоласи, Абдуманнон Назаровнинг «Фаробий ва ибн Сино мусиқий ритмика хусусида», Японияда чоп этилган «Далварзинтепа шаҳристони» сингари китоблар ҳам ўтган йили чоп этилган адабиётлар сирасидандир. Профессор Акмал Саидов ҳамда Э. Ртвеладзенинг «Амир Темур жаҳон тарихи инъикосида» адабиёт кўрсаткичи ёшлар орасида катта қизиқиш уйғотиши шубҳасиздир.

Дарвоқе, бугунги кунда ёшларимизга ва айниқса, уларнинг қизиқишу илм олишларига давлатимиз томонидан катта эътибор берилаётганини алоҳида гапириб ўтиш жоиз деб биламан. Қолаверса, яқиндагина Республикамиз Президентининг «Ўзбекистон Бадиий академиясини ташкил этиш ҳақида»ги Фармони фикримизнинг исботи бўла олади. Ўйлайманки, тасвирий ва амалий санъат халқ ҳунармандчилиги соҳасида ўзига хос дастуруламал бўлиб хизмат қилади.

• Институтда ёш санъатшунос мутахассислар тайёрлаш хусусида нималар қилиняпти?

• 1992 йилнинг декабридан «Д» индексли ихтисослашган кенгаш иш бошлади. Шу вақт мобайнида 25 та номзодлик, 8 та докторлик ишлари ҳимоя қилинди. Илмий иш ҳимоя этганларнинг аксариятини ёшлар ташкил этиши қувончли ҳолдир. Акбар Ҳакимов, Абдуманнон Назаров, Элдор Мухторов, Муҳаббат Тўлахўжаева каби умидли мутахассисларимиз шулар жумласидандир. Ёшларнинг илмий ишларини ўз ичига қамраб олувчи «Санъатшунослик ниҳоллари» тўплами ҳақида ғурур билан гапириш мумкин.

Яқиндагина маданиятшунослик бўлимини ташкил этдик. Маънавият ва маърифат соҳасидаги юмушлар бевосита мазкур бўлим орқали амалга оширилади. Зарур китоб ва дарсликлар унинг зиммасидадир. Жамоамизнинг олий ва ўрта махсус ўқув юртлари талабалари учун ҳали бажарадиган ишларимиз талайгина. Ўқув дастурлари, услубий қўлланмалари жуда кўплаб яратиш лозим деб ўйлайман.

• Ёшлар маънавиятини юксалтиришда санъатнинг ҳам ўзига хос ўрни бор. Шу ҳақда фикрингизни билишни истардик.

• Инсоннинг маданиятлилиги унинг маънавияти билан бевосита боғлиқ. Масалан, қайси инсон «Сиз маданиятлимисиз?» деган саволга рад жавобни беради? Японияда ўзгаларга ва айниқса, катталарга ҳурмат ўта кучли. Буни уларнинг муомаласидан пайқаш мумкин. Ахир бизда ҳам катталарга, кичикларга ҳурмат-иззат деган тушунчалар бор-ку! Қизларимизга «Бегим, бону, қизим, она қизим» деб мурожаат қилгувчи эдилар. Японияда ҳафтада бир кун маънавият кунлари деб эълон қилинган. Бизда ҳам менимча бундан ўқув жараёнини жорий этиш керак. Мактабларда маънавият дарслари жиддий йўлга қўйилиши керак. Агар эътибор берган бўлсангиз мусиқа ёки ашула дарслари паст савияда ўтади.

Ишончим комилки, маънавият ва маърифат соҳасидаги саъй-ҳаракатларимиз барча жабҳаларда кундалик юмушимизга айланса, улар тезда ўзининг ижобий самарасини беради.

Назокат УСМОНОВА
суҳбатлашди

«Қайнона — 97»

Уйчи туман маданият саройида хотин-қизлар қўмитаси, маданият ишлари бўлими, маҳалла хайрия жамғармаси ҳамкорлигида «Инсон манфаатлари йили»га бағишлаб «Қайнона-97» кўрик-танлови бўлиб ўтди. Танловни ўтказишдан асосий мақсад, жамиятнинг асосий қисмини ташкил этган оилани мустаҳкамлаш, оилада ижтимоий муҳитни шакллантириш, намунали оилаларни рағбатлантириш, қайнона-келин муносабатларини яхшилашга қаратилган. Танловда жойларда, қишлоқ фуқаролар йиғинида 1-босқич бўйича беллашувда ғолиб чиққанлар иштирок этдилар. Танишув, аёл-она-қайнона, қўлигул аёллар, тезкор савол-жавоблар ва санъат-саодатимдир каби шартлардан иборат бўлган ушбу танловда Ёркатай қишлоқ фуқаролар йиғини қатнашчиси Дилбар Мамадалиева ғолиб деб топилди ва вилоятдаги беллашувда қатнашиш ҳуқуқига эга бўлди. Танлов қатнашчиларига туман ҳокими, хотин-қизлар қўмитаси раиси ўринбосари Минаввар Нормирзаева, маданият ишлари бўлими мудири Ҳовохон Олимовалар эсдалик совғаларини топширдилар.

Садбархон Жўраева

ГУГУРТ ҚУТИСИДА ЮРТ ТАСВИРИ

Сир эмаски, сунгги пайтларда савдога чиқарилган гугуртларнинг қутисида Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Тўрақўрғон шаҳарлари тасвирини кўришингиз мумкин. Ушбу гугуртларни эса Тўрақўрғон туманининг Оқтош шаҳарчасида янги ташкил этилган «ЛТД-Шамс» фирмаси ишлаб чиқармоқда. Фирма қошида ишга туширилган корхонада соатига 240 минг дона маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга ускуналар ўрнатилган. Жамоада меҳнат қилаётган 60 кишининг аксарият ёшлар ташкил этади.

СУРАТЛАРДА: Фирма маҳсулотларини Зарифа Қобулова намойиш этмоқда, гугурт тайёрловчи Алмира Назарова.

Ш. ОЛИМОВ суратлари

«ШАВКАТ РАҲМОН ДЕГАН ЎЖАР БИР ШОИР...»

...Абадият қўнғироқлари жаранглайверади... жаранглайверади...

Турфа оҳангларга чулғанаверади бу рангин олам...

Тўрва халтангизни бироз ерга қўйинг, дўстим... Йўқса, ўшал садолардан маҳрумсиз, Маҳкум!

Чап кўксингиздаги тўрвани ҳам унутманг. У-да юпқалашиб, енгиллашиб қолса... Боғлар киритмагай Ойлар базмига...

Боғларда кўзларим қамашар,
Шоҳларга илинган ойлардан.

...Кўзларим устига қўйиб, киприкларим қатига яшириб, тинглайман Сизни. Қалб қўрқар, ахир бу гўзалликдан... Пинҳон-пинҳон тутгиси, пинҳон-пинҳон барча-барчадан олиб кетгиси келади ўзини Кўнгил...

«Дунё ҳеч мен айтган йўлдан юрмади» — дейсиз синиқ жилмайиб. Синиқ дақиқаларим оғриниб кетади... «Шавкат Раҳмон деган ўжар бир шоир яна қайтиб дунёга келармикин, йўқми...»

...Шубҳалар суронидан олиб кета билсайдим... Бу суронлар, ваҳималар ожиз. Сиз қудратлисиз-ку, ахир! Фано тошларига урилиб не сўзлар ўтадир дунёдан. Сиз эса айтдингиз-ку:

Тошларга урилиб, шарқираб,
Юлдузлар оқадир сойларда...
Юлдузли сойларга отаман,
ҳайратларимни, ҳасратларимни... Эй, чашми дил, оқмасайдим эди, боқмасайдим эди боғингизга...

Энди сўник туйғуларим ловуллаган ҳис. Улар тўкиладир пойи-дилингизга...

Қачон гул ҳидловдим,
Қачон сувларда
Ёғдулар рақсини томоша қилдим.
Насимлар мавжида
Елган ҳурлардан
Кўзларим узолмай
Қачон йиқилдим...

...Қачон? ...Қачон Сизга келдим... «Ва барин билдим, «кўзларга ёшлар тўлганда, қоялар қўшилган дамларни эслаб...»

Дарпардани суриб қўяман, заиф дунёлардан қизғониб Сизни. Бунча сокин титраманг, Шиддат! Ҳайқириқларингиз ёдингиздами?..

Борми эр йигитлар,
Борми эр қизлар,
Борми бу тупроқда
Борми гул боғларингда жўмард нолалар,
Ўзлигин англаб,
Осмону фалакка етган болалар!
Бор бўлса,
аларга еткариб қўйинг,
Бир бошга бир ўлим демаган эрмас.
Шаҳидлар ўлмайди,
Бир қараб туйинг,
ЁВГА ТЕРС ҚАРАГАН
МУСУЛМОН ЭМАС!

Айтгим келади: «Кўнглингиз тўқ бўлаверсин», дегим келади. Ахир, шунча шаҳид дилдармиз, барчамиз. Бу тупроқни фалак этмоқни, Ўз Шиддатини англаб етмоқни истаган кўнгиллар шаҳидзори бу юрт! Худо хоҳласа, ниятингиз бўлғайки, улмагай улар.

Ўлмас шаҳидларимиз, қудратингиз шоҳидлари ҳаққи, Мен шафқат сўрайман сиздан... Шафқат беринг, муҳаббат қўйинг, бизнинг эзгу ниятларимизга. Сиз-да нечун боғингизда ғамгин маҳолсиз, нечун майсаларда кулгулар титроқ ва титроқ кўчадир, учадир аччиқ ва аччиқ.

Кўзларим айтадур, киприкларим айтадур юзларимга оқаётган Сизнинг дардларингизни...

Узум токлари остидаги супада муъжазгина чорбоғингизга термулиб ётасиз. ...Оҳ, бу тупроқ бўйларидан масту-аластсиз. Ватан... Ватан... Шу куйда, ана шу муқаддас тупроққа сарҳадлари чўзилган, то кўҳна Ўш қадар чўзилиб ётган Ватан ишқида йиғлайсиз.

Ув, она юрт, онажоним юрт!..

Сиз кўз ёшларингизни яширсангиз, онангиз келадир, кўзлари жовдираб: «Шундоқ болагинамнинг йиғлаганини ҳеч кўрмасам нимайди, Худойим...» Тўйиб-тўйиб гаплашгингиз, онангизни юпатгингиз, ўтган-кетганлардан — Ўш томонлардан гаплашгингиз келади. Бироқ... Бироқ нега қулоқлари вазмин, овозлари эса бунчалар паст эшитилади бу суҳбатнинг? ... Нега? Сиз бунга қаноат қила олмайсиз. Алам титратади лабларингизни:

— Ёзинг, Набижон, Ёзинг!... Фақат сиз биласиз, барча-барчасини. Сиздан кўра САДОҚАТни кўрмадим, Набижон!

Кўз олдимдаги чорбоғимни кун бўйи тимдалаб-тарашлайсиз. Чиройли қилиб яшнатаман деб. Менинг кўнглим эса кўкараверади, яшнайверади сиз — Меҳру Садоқатдан. Фақат сиз ана шу тупроқни, йўқ, ана шу тупроқни севган Шавкатни тушундингиз.

Келинг, ана шу меҳнаткаш қўлларингиз билан, шу буюк қалбингиз билан ёзинг. Менинг бўғзимда қотган ўша муқаддас Соғинчимни... Чарчамадингизми? Манзурахон, чой олиб келинг!

Манзура... Ана шу нозик Аёл — сизнинг ёниқ юрагингиз шиддатларига, шафқату муҳаббатларига манзур бўлган АЁЛ! Унинг юрагидан ўтганларини, кўтариб юрган дардларини бу дунёси кўтара олармикан, Шавкат ака! Ана шу покиза бир юрак минг бора сизни асраб-авайлаб кўтариб, оҳиста-оҳиста қадам ташлайди.

Бир пиёла чой устида қизийверади суҳбат. Набижон Боқий эса тинмай ёзаверади. Сиз олис-олисларга термуласиз... Олисларда ўзбекнинг боғларида девор бўлмасди. Кўча-кўйдан ўтиб кетаётган мусофир бемалол кириб чанқоғини босиши, мевалардан тотиб кўриб меҳмон бўлмоғи учун. Кейин боққа ёв оралади. Ёмон оралади, қуриб кетгур! Кенгликларда, сахий бир кенгликларда деворлар тикланди. Баланд-баланд, узун-узун деворлар... бетон деворлар. Ўзинг-да ўзингта ёв бўлгувчи, ўз юртингда яёв юриб, хор бўлгувчи замонлардан Худо асрасин!

Қўйинг, шу гапларни... Қаранг, ана шу деворлар оралаб қўлларидан тутиб борурман. Баҳор келаётир юрагингизга масрур ва масрур. Сизнинг минг йил кутган мусофир ва ғофил баҳорингиз. Нега сўймагайсиз аччиқ ва аччиқ?

Ахир, ўз еримда дайдиб, чанқаган
Шўрлик мусофирман,
улуғ мусофир.

...Оқшом. Тун. Кейин Тонг. Дўрмон томонларда эса ҳамиша Кўнгил. Ҳамиша Умид...

Мен бу сафар дарпардани очиб қўяман. Бизнинг кўнгилда Сизга аталаётган тонглар бахшида бўлсин, Шавкат ака! Зеро, «Моҳият рафтори кўринган тоғлар» қошида айланаверади Замин!»

...Айланаверади оввора
кунлар...
Умр эса ўтиб бораверади.
Умр ҳам ўтгандай,
гўё бир кунда
настарин гулидай очилиб
сўлдик.
гўё бир нафаслик равшан
куюнда
қалби сўқирларга афсона
бўлдик.
қушларни музлатган қора
буюкда
соямиз қўшилиб девона
бўлдик.

...Кузатиш... онларида оғир хўрсиндим: Афсоналарнинг поёни қаерда ўзи? Девоналарнинг макони-чи? Дунё деганлари, дийдор деганлари нима ўзи?

Йўқ, йўқ, тушуна олмайман. Барибир, барибир ҳамманинг пойига Қабрнинг қадами етиб бораверади. ...Бизнинг бир бор англаганимиз тобутнинг бир қалқишига бардош бера олармикан?..

Дунёга келдимми ёки
қайтдимми,
Кимсасиз даштларнинг
қаърида нечун.
Илк бора англадим ёлғиз
дардингни
Кечалар тубида йиғлаган
эй, гул...

Кечалар... Улар ҳар бир куннинг оғир кечмиши, кечинмаси... Шундай дақиқаларда юрак интиқади. Тунни ёриб сизади унинг алангаси:

Рубобий шеър ёзсам,
Қайтсам бир нафас.
Ҳамиша мусаффо чашмани
кўрсам.
Қорайган чўққилар
қорига қараб
Бир нафас хаёлчан
ўсмирга дўнсам...

Бир нафас... Бир нафас бўлса ҳам бор эканми ўзи ўша Бахт деганлари... Бир дақиқа бўлса-да, ўзни тиклаб илоҳий онларга етарми, Инсон?

...Шавкат ака, сиз энди билгичсиз, хабар бўлармий? Мен турган он, сиз кетган макон орасида қандай манзил бор? ...Англадим, мисраларингиз тугёнларимга келди:

Яшил шажар эдинг...
қандоқ соғиндим...
Рубобий саболар
руҳимдан эсинг...

Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА

TURKISTON TV

ДУШАНБА, 10

I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.30 «Ҳафтанома».
*
8.30 «Мусиқий саёҳат». Фильм-концерт.
8.55 «Алпомиш авлодлари». Спорт дастури.
9.15 «Морена Клара». Телесериал.
10.00 Янгиликлар.
10.05 Н. Хабибуллаев. «Фотиманинг саргузашти». Республика қўғирчоқ театрининг спектакли.
10.45 «Маърифат маскани».
11.15 «Вазият комида». Телесериал.
12.00 Ўзбекистон телерадиокомпанияси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.
12.35 «Эркакли уй». Бадиий фильм.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 15.05 ЎзТВ хазинасидан. Ў. Хошимов. «Инсон садоқати». Телеспектакль. 1-қисм.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Эркатой».
18.25 «2000 йилдан сўнг». Телесериал.
18.45 «Нон таъми».
19.00 «Дилнавоз садолар».
19.05 «Диёр». Тележурнал.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Биржа ва банк хабарлари.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Дилнавоз садолар».
21.45 «Бу оқшом...».
22.05 «Вақт».
22.30 «Морена Клара». Телесериал.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15 — 00.35 «Ватан тимсоллари».
II
18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.30 «Спорт китъаси».
18.40 «Компьютер-Осиё».
18.55 «Мак ва Матли». Қизиқарли дастур.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Офисина» баридан чиққан фирибгарлар». Телесериал.
20.20 «Спорт китъаси».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 «Спорт китъаси».
23.00 «Бебаҳо лаҳзалар».
23.10 Кундалик.
23.15 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.35 — 00.25 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
III
17.55 Янгиликлар.
18.00 «Ўзбекистоннинг сержило тошлари». Телефильм.
18.10 Эълонлар.
*
18.15 — 21.40 Россия жамоат телевидениеси.
*
21.40 Эълонлар.
21.45 «Ўргимчак тўри». Телесериал. 6-серия.
22.30 «Шарқ ёдгорликлари». Телефильм.
*
22.55 — 23.25 Россия давлат телевидиниеси.
*
23.25 Эълонлар.
23.30—23.35 Янгиликлар.
IV
17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 Кўрсатувлар анонси.
18.50 «Мультикарусель».
19.05 Эълонлар.
19.10 «Умид».
19.40 Кечки сеанс. «Тақдир эгаси». Бадиий фильм (Ҳиндистон). 1-серия.
20.40 Эълонлар.
20.45 «Чироқ».
20.55 «Аёл».
21.25 «Минтақавий хавфсизлик».
21.40 «Спорт-тайм».
22.10 Эълонлар.
22.15 Кинематограф. «Тунги талваса». Телесериал.
23.05 «На-на». «Менинг жажжиғинам».
23.30 — 23.40 «Хайрли тун!».

СЕШАНБА, 11

I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Диёр». Тележурнал.
8.55 Биржа ва банк хабарлари.
9.15 «Морена Клара». Телесериал.
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Ҳаммаси маҳалладан бошланади». Публицистик кўрсатув.
10.30 Инглиз тили.
11.00 «Қароқчи чўллар». Бадиий фильм.
12.30 Чанг тароналари.
13.00 «Оналар мактаби».
13.30 «Ғаройиб орол». Мультфильм.
13.40 «Қишлоқ стадионларида». Спорт дастури.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 15.05 ЎзТВ хазинасидан. Ў. Хошимов. «Инсон садоқати». Телеспектакль. 2-қисм.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида».
18.25 «Аҳвол қандай, чемпион? ». Жаҳон чемпиони Б. Файзиев.
18.45 «Санъат дўстликка чорлайди».
19.05 «Адолат». Ҳуқуқий-публицистик кўрсатув.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Ҳаёт синовлари». Публицистик кўрсатув.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Оҳанглардан таралган меҳр».
21.40 «Альманах-ТВ».
22.10 «Замон».
22.20 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
23.05 «Ҳамроҳ».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15 — 00.35 «Ватан тимсоллари».
II
18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 ТВ плюс.
18.40 «Киносаёра».
19.00 «Олтин кент».
19.15 «Сизнинг имконият».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Офисина» баридан чиққан фирибгарлар». Телесериал.
20.20 ТВ плюс.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 Кундалик.
22.35 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.55 «Акс».
23.15 «Авлодимиз».
23.30 «Ишбилармонлар ҳафтаси».
23.50 — 00.20 «Спорт китъаси».
III
17.50 Янгиликлар.
17.55 «Аждаҳо ва куёв». Мультфильм.
18.10 Эълонлар.
*
7.30—9.00, 18.15—21.40 Россия жамоат телевидениеси.
*
21.40 Эълонлар.
21.45 «Битлз». Ҳужжатли фильм. 5-серия.
22.35 «Кругозор». Тележурнал.
*
22.55—23.30 Россия давлат телевидениеси.
*
23.30 Эълонлар.
23.35—23.40 Янгиликлар.
IV
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультикарусель».
19.00 «Сен ҳақингда ва сен учун». Ахборот-дам олиш кўрсатуви.
19.15 «Жонли тил».
20.00 Эълонлар.
20.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.55 «Солиқлар ҳақида сабоқлар».
21.10 «Дурдаршан» телекомпанияси кўрсатувлари.
21.40 «Янги иқтисод».
22.10 Эълонлар.
22.15 Кинематограф. «Тунги талваса». Телесериал.
23.05 «Жилет-спорт».
23.35 Эълонлар.
23.40 «ТВ IV да «Немис тўлқини».
00.10—00.20 «Хайрли тун!».

ЧОРШАНБА, 12

I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».
*
8.25 «Оҳанглардан таралган меҳр».
8.45 «Альманах-ТВ».
9.15 Диққат, премьера: «Лутфулла Назруллаев». «Ўзбектелефильм».
9.35 «Компьютер сабоқлари».
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Замин фидойилари». Телеочерк.
Ўқув кўрсатувлари:
10.30 Кимё.
11.00 Янги алифбони ўрганамиз.
11.30 «Шарқнинг мумтоз адиби». Нобель мукофоти соҳиби Нажиб Маҳфуз.
11.50 «Бола бошидан...». Мактабгача тарбия масалалари.
12.20 «Кашф этилаётган имкониятлар».
12.35 «Қойилмақом жиноят». Бадиий фильм.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 14.35 Тошкент шаҳар маданият техникуми талабаларининг концерти.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Рекс—терапевт». Мультфильм.
18.20 «Бу ёруғ оламда Ватан биттадур...»
18.25 «Замон билан ҳамнафас».
18.40 «Мулоқот». «Стадион». Қисқа метражли телевизион бадиий фильмлар.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Маънавият». «Мусиқа ва замон».
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Дилнавоз садолар».
21.40 «15 дақиқа спорт ҳақида».
21.55 «Автоолам».
22.10 «Мавзу».
22.30 «Морена Клара». Телесериал.
23.15 «Сир».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15 — 00.35 «Ватан тимсоллари».
II
18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Спорт китъаси».
18.45 «Дойче-Велле» тақдим этади...
19.05 «Зерикмай десангиз».
19.20 «Ором онлари». Концерт.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Офисина» баридан чиққан фирибгарлар». Телесериал.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 «Ҳуқуқ ва мажбурият».
22.40 «Зерикмай десангиз».
22.50 Кундалик.
22.55 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.15 «Санта-Барбара». Телевизон бадиий фильм.
00.05 — 00.20 «Спорт китъаси».
III
17.50 Янгиликлар.
17.55 «Заргарлар». Телефильм.
18.10 Эълонлар.
*
7.30—9.00, 18.10—21.40 Россия жамоат телевидениеси.
*
21.40 Эълонлар.
21.45 «Ўргимчак тўри». Телесериал. 7-серия.
22.30 «Галия Измайлова рақсга тушади». Фильм-концерт.
*
23.00—23.30 Россия давлат телевидениеси.
*
23.30 Эълонлар.
23.35—23.40 Янгиликлар.
IV
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультикарусель».
19.00 «Шифокор билан мулоқот».
19.30 «Дунё ва болалар».
20.00 Эълонлар.
20.05 «Озодлик номидан». Америка тарихи.
20.35 «Дайди шамол».
21.00 «Шаҳрим—фахрим».
21.30 Эълонлар.
21.35 «Экстремал ўйинлар».
22.05 Кинематограф. «Тунги талваса». Телесериал.
22.55 «Лавҳаларида лаҳзалар». Ҳужжатли фильм.
23.20 «Ер курраси».
23.40 Эълонлар.
23.45—23.55 «Хайрли тун!».

ПАЙШАНБА, 13

I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».
*
8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Маънавият». «Мусиқа ва замон».
8.55 Иқтисодиёт чорраҳаларида.
9.15 «Морена Клара». Телесериал.
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Инсон ва замин». Тележурнал.
Ўқув кўрсатувлари:
10.30 Умумий биология.
11.00 «Алифбо сабоқлари».
11.30 «Мактабимиз — фахримиз».
11.50 «Олтин мерос». Огаҳий.
12.25 «Тараққиёт». Публицистик кўрсатув.
12.40 «Бор эканда, йўқ экан...» Бадиий фильм.
14.00 Янгиликлар.
14.05—14.35 Санъат усталарининг концерти.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Омонлик тилаймиз».
18.25 «2000 йилдан сўнг». Телесериал.
18.45 «Дилнавоз садолар».
19.00 «Катта танаффус».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Юзма-юз»
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Мутойиба». Пайшанба ҳазиллари.
21.35 «Одамлар орасида».
21.50 «Одобнома».
22.05 «Дилнавоз садолар».
22.30 Телетомошабинларнинг талабларига биноан. Ю. Розиқов. «Домла». Кўп қисмли видеофильм. 1 ва 2-қисмлар.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15—00.35 «Ватан тимсоллари».
II
9.00 «Ёрилтош». Мульттўплам.
9.25 «Компьютер-Осиё».
9.40 «Бебаҳо лаҳзалар».
9.50 «Нафис мажлислар».
10.05 «Акс».
10.25 «Авлодимиз».
10.40 «Ишбилармонлар ҳафтаси».
11.00 «Зерикмай десангиз».
11.10 «Ҳуқуқ ва мажбурият».
11.20 «Дунё бўйлаб».
12.10—13.50 «Кинонигоҳ».
***
18.00 Янгиликлар.
18.10 Бугун пайшанба дастурида.
18.15 Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Сув ости дунёси».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Офисина» баридан чиққан фирибгарлар». Телесериал.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 Кундалик.
22.35 «Сеҳргар». Кўрсатув ва эълонлар.
22.55 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».
23.15—24.00 «Спорт китъаси».
III
17.50 Янгиликлар.
17.55 «Ҳамма учун уй». Мультфильм.
18.10 Эълонлар.
*
7.30—9.00, 18.15—21.40 Россия жамоат телевидениеси.
*
21.40 «Битлз». Ҳужжатли фильм. 6-серия.
*
22.30—23.40 Россия давлат телевидениеси.
*
23.40 Эълонлар.
23.45—23.50 Янгиликлар.
IV
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 Дастурнинг очилиши.
18.50 «Мультикарусель».
19.05 «Дурдаршан» телекомпанияси кўрсатувлари.
19.35 Эълонлар.
19.40 Мультэкран.
20.00 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.50 «02» тўлқинида.
21.05 «Интер-спорт».
21.15 Эълонлар.
21.20 «Компьютер-ревю».
21.35 «Меҳмонхона яратилди». Телефильм (Япония).
22.05 «Ҳамшаҳарлар».
22.30 «Каталог».
22.45 Эълонлар.
22.50 «Халқаро фитналар». Телесериал.
23.50—24.00 «Хайрли тун!».

ЖУМА, 14

I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».
*
8.25 «Юзма-юз».
8.45 «Катта танаффус».
9.05 Ю. Розиқов. «Домла». Кўп қисмли видеофильм. 1 ва 2-қисмлар.
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Халқ ижодиёти».
Ўқув кўрсатувлари:
10.30 Немис тили.
11.00 Тасвирий санъат.
11.30 Адабиёт.
12.00 «Меҳр нури».
12.15 Мумтоз ашулалар.
12.50 «Дерсу Узала». Бадиий фильм. 1-серия.
14.00 Янгиликлар.
14.05—15.15 «Дерсу Узала». Бадиий фильм. 2-серия.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Митти юлдузлар».
18.30 Бизнес ҳафта якунлари.
18.40 «Мутолаа».
19.05 «Синфдош».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Эртага — шанба».
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Ривоят».
21.30 «Назм ва наво». Бобур лирикаси.
22.20 «Морена Клара». Телесериал.
23.05 «Қалб гавҳари».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15—00.35 «Ватан тимсоллари».
II
9.00 «Ёрилтош». Мульттўплам.
9.20 «Бугуннинг боласи».
9.40 «Уолт Дисней боғида».
10.05 «Кадр ортида».
10.20 «Жозиба».
10.35 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
11.00 Видео—«О».
12.30—13.00 «Спорт китъаси».
***
18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Бор эканда, йўқ экан...»
18.35 «Мулк эгаси ким?».
18.50 Телевидение ва театр.
19.10 «Ором онлари». Концерт.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Сизлардан ишорат».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 «Қовун тушди».
22.50 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.20—00.10 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
III
17.50 Янгиликлар.
17.55 «Ўзбекистон ботаника боғи». Телефильм.
18.10 Эълонлар.
*
7.30—9.00, 18.15—21.40 Россия жамоат телевидениеси.
*
21.40 Эълонлар.
21.45 «Ўргимчак тўри». Телесериал. 8-серия.
22.30 «Мусиқа ҳамма учун».
*
22.55—23.25 Россия давлат телевидениеси.
*
23.25 Эълонлар.
23.30—23.35 Янгиликлар.
IV
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультикарусель».
19.00 «Умид чечаклари».
19.30 «Рангинкамон».
20.00 Эълонлар.
20.05 «Ер сайёраси».
20.25 «Автосалтанат».
20.35 Эълонлар.
20.40 «Юлдузлар».
21.10 «Ноёб асарларни овлаб». Телесериал (Италия).
22.10 «Алло, мен сизни эшитаяпман...» Дам олиш дастури.
22.30 «Экстремал ўйинлар».
23.00 «Мўъжизалар».
23.25 Араб эстрадаси.
23.50 Эълонлар.
23.55—00.05 «Хайрли тун!».

ШАНБА, 15

I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».
*
8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Тараннум». Мусиқий дастур.
9.05 «Товус». Мультфильм.
9.15 «Морена Клара». Телесериал.
«Ёшлик» студияси намойиш этади:
10.00 «Баҳс».
10.25 «Хабарнома».
10.35 Хотира. «Жоним эрурсан, қўшиқ». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Шокиржон Эргашев.
11.05 «Шоҳрух» клуби.
11.35 «Яшил чироқ». Телемусобақа.
12.20 «Тўйлар муборак!». Бадиий фильм.
13.25 «Йўллар ва ўйлар».
13.50—14.50 «Маънавият» видеоканали.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Совға».
18.20 «Олам».
18.35 «Ранглар жилоси».
18.50 «Сиз севган қўшиқ».
19.05 «Ҳайрат».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.15 Рақслар гулдастаси.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Бизнес-академия».
21.20 «Дилнавоз садолар».
21.30 Буюк келажак сари. «Ўзбекистоннинг янги тарихи».
22.00 Телетомошабинларнинг талабларига биноан. Ю. Розиқов. «Домла». Кўп қисмли видеофильм. 3 ва 4-қисмлар.
«Тунги ёғду». Дам олиш дастури:
23.00 Куй ва тасвир.
23.20 «Ойдан тушган малика». Бадиий фильм.
II
9.00 «Бор эканда, йўқ экан...».
9.20 «Мулк эгаси ким?»
9.35 Телевидение ва театр.
9.55 «Ором онлари». Концерт.
10.10 «Сизлардан ишорат».
10.40 «Қовун тушди».
11.00 «Кинонигоҳ».
12.40—14.00 «Спорт китъаси».
***
18.00 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.20 «Кузмунчоқ».
18.40 Эълонлар.
18.45 «Уолт Дисней боғида».
19.10 «Дубляж».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Ҳавас-ТВ».
20.10 «Жозиба».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
«Шанба оқшоми». Дам олиш дастури:
21.00 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
21.25 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.00 Видео — «О».
23.40—24.00 «Спорт китъаси».
III
18.20 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
*
18.25—22.40 Россия жамоат телевидениеси.
*
22.40 Эълонлар.
22.45 «Даҳшатлар кафеси». Бадиий фильм. 5-серия.
*
23.30—24.00 Россия давлат телевидениеси.
*
24.00—00.20 «Асрлар оҳанги». Телефильм.
IV
9.00 «Аэробика».
9.20 Кинонинг олтин асри. «Монте Карло». Бадиий фильм. 2-серия.
10.50 «Клип-антракт».
10.55 «Спектаклдан сўнг».
11.20 «Комедиантлар».
11.40 «Шанба эртаги».
13.10 «Тақдирлар». Мутал Бурҳонов.
13.45—14.05 Корейс тилини ўрганаяпмиз..
***
17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультикарусель».
19.00 «Шанба оқшомида».
19.10 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.00 «Олам ва одам».
20.25 «Шалом».
20.50 Эълонлар.
20.55 Кинонинг олтин асри. Ж. Габен, Р. Оссейн, М. Мерсье, Л. Пельмер «Осмон шовқини» фильмида (Франция—Италия — Германия).
22.25 «Рақслар қанотида».
22.55 «5 дақиқа ўзинг учун».
23.00 «Хит-коллекция».
23.20 «Ассалом, Франция».
23.50 «Жиллет-спорт».
00.20 «Бу ажиб дунё».
00.40—00.50 «Хайрли тун!».

ЯКШАНБА, 16

I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».
*
8.25 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
9.05 Ю. Розиқов. «Домла». Кўп қисмли видеофильм. 3 ва 4-қисмлар.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 «Ўзбекистон спорти».
11.20 «Ташриф». Дам олиш дастури.
12.00 «Қувноқ стартлар».
12.50 М. Бобоев. «Кўнгил кўчалари». Видеофильм. 24-кун.
13.30 «Туркистон — умумий уйимиз».
14.00—15.00 «Болалигим — пошшолигим» видеоканали.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Болалар учун концерт.
18.15 «Марсия». Бадиий фильм. 1-серия (Италия).
19.00 Келгуси ҳафтада.
19.15 «Туҳфа».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
19.55 Эълонлар.
20.00 Илҳом сатрлари.
20.05 «Эгиз қўшиқлар».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ҳафтанома».
21.00 Эълонлар.
21.05 «Минбар».
21.10 «Иқтисод алифбоси».
21.35 «Бу мунис лаҳзалар».
21.55 «Шахс ва баҳс».
22.20 Диққат, премьера: М. Бобоев. «Кўнгил кўчалари». Видеофильм. 25-кун.
23.00 Футбол олами.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ҳафтанома».
24.00 Тунги сеанс. «Оцеола». Бадиий фильм.
01.30 Тунги тароналар.
01.40—01.50 «Ватан тимсоллари».
II
9.00 «Боланинг тили...»
9.15 «Мульти-пульти».
9.40 «Болажон» экрани.
11.20 «Умрбоқий мерос».
11.40 «Таманно».
11.55 «Дилором наволар».
12.10 Унутилмас тасмалар.
13.50 «Мувозанат».
14.00—15.40 Видео—«О».
***
18.00 ТВ-2 якшанба дастурида.
18.05 «Даракчи».
18.15 Эълонлар.
18.20 «Боланинг тили».
18.35 «Мульти-пульти».
19.00 «Дилором наволар».
19.15 «Таманно».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
19.55 Эълонлар.
20.00 «Табиат шифохонаси».
20.10 «Мухлис ТВ-II».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ҳафтанома».
21.00 Эълонлар.
21.05 Видео—«О».
22.45 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.15 «Мухлис ТВ-II».
23.30 «Даракчи».
23.40 — 23.50 «Мувозанат».
III
18.10 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
*
18.15—22.55 Россия жамоат телевидениеси.
*
22.55 Эълонлар.
23.00 «Даҳшатлар кафеси». Бадиий фильм. 6-серия.
23.45—00.10 «Панорама».
IV
9.00 «Эй! Тонгингиз хайрли бўлсин!»
9.30 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
9.40 «Эртакларнинг сеҳрли олами».
11.20 «Жонли сайёра».
11.40 «Парле ву франсе?»
12.10 Эълонлар.
12.15 «Шунчаки...» Дам олиш дастури.
12.45 «Денгиз орқали Ипак йўли». Телешарҳ.
13.00 «Кинони севасизми?» Болалар учун кўрсатув.
13.30 Эълонлар.
13.35 «Биргаликда куйлаймиз».
14.35 «Сенинг вақтинг».
15.05 «Телеташриф».
15.20 «Иштирок этувчилар».
15.50 «Зумраша». Болалар юмористик киножурнали.
16.05 Эълонлар.
16.10 Кундузги сеанс. «Христофор Колумб». Бадиий фильм. 6-серия.
*
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 «Мультикарусель».
19.00 «ТВ IV да етти кун» (ўзбек тилида).
19.15 «Менинг кучам».
19.30 Эълонлар.
19.35 «Кинопрофи». Жаҳон кинематографияси янгиликлари.
20.05 «Тошкент оқшомида».
20.25 «ТВ IV да етти кун» (рус тилида).
20.40 «Тошкент оқшомида».
21.00 Эълонлар.
21.05 Киносалон. Милош Форманнинг «Амадей» фильми.
23.35—23.45 «Хайрли тун!».

ЁШЛАР TV ҲАҚИДА

Анъанамизга кўра бу гал яна сиз азиз мухлисларга мурожаат қилдик. Сиз билдирган холис, самимий фикр кимнидир кўнглига кўл солар, кимгадир ёрдам берар, кимнидир қалбига кувонч ҳадя этади. Хуллас, холис баҳо томошабинда. Саволлар қуйидагича:

1. Ҳафта давомида қайси кўрсатувлар сизни ўзига ром этди?

2. Телевидение қандай бўлишини хоҳлар эдингиз?

3. Қайси биридан кўнглингиз тўлмади?

Ёрқин Қаҳҳоров, Ўқитувчи:

1. Касбим жисмоний тарбия ўқитувчиси бўлгани учунми фақат спортга оид кўрсатувларни томоша қиламан.

Уларнинг ичида Малика Баротованинг «15 дақиқа спорт», Санъат Шариповнинг «Спорт олам», кўрсатувларини сифати анча яхши.

2. Рекламаларнинг ортиқ даражада кўплиги асабни эговлашдан бошқага ярамайди. Томошабинга фикрини етказиб бера олмайдиган журналистлар ҳам борлиги жуда ачинарли.

3. Телевидение халқ билан бўлсин. Олис қишлоқдаги деҳқон битта кўрсатувдан завқ олса шундагина телевидениеда ўзгариш бўлади. Ҳозирчи, баъзилар — қуйсангчи болам шу дилбузарингни дея қўл силтайди

Илҳом Орипов:

1. Ўзбекистон телевидениесида ҳафта давомида мазза қилиб томоша қилган кўрсатувларим «Муҳаммадун Расулуллоҳ», «Шахс ва баҳс», «Тунги ёғду» ҳамда «Ҳайрат» кўрсатувлари бўлди.

2. Кўнглимни тўлиши телевидениени яхшиланишига асос бўлолмайди.

3. Телевидениеда ОРТ кўрсатувларини айнан кўчириш эмас, ўзлари янги-янги, зўр-зўр кўрсатувлар тайёрлашларини жуда хоҳлар эдим.

М. Шарипова, ТошДУ талабаси:

1. Рости ЎзТВнинг кўрсатувларини мунтазам кўрмайман. М. Баратованинг «15 дақиқа спорт», Қуддус Аъзамовнинг «Юзма-юз» кўрсатувларини баъзида кўраман. М. Йўлдошевнинг «Эгиз қўшиқлар» кўрсатуви, «Таниш ва номаълум», «Мафтункор чеҳралар» кўрсатувлари ёқади.

2. Кўнглим тўлмаганларини умуман кўрмайман, шунинг учун улар ҳақида холис бир нарса дейиш қийин. Кўнгил тўладиган даражадаги кўрсатув қила оладиларми дея сурасангиз яхши буларди.

3. Телевидение — халқ олдидаги ибратли китобдай нарса. Юқори савияли журналистлар кам. Такрор ва тақлидларсиз ишлашларини истар эдим. Чунки ҳар бир ОРТнинг кўрсатувига тақлид қилиш бугунги куннинг долзарб «муаммоси» бўлиб қолган.

Наргиза Хушвақова, талаба:

1. «Сиз севган қўшиқ», «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи», «Авто олам», «Ҳайрат» кўрсатувлари ёқади.

2. «Эгиз қўшиқлар» ёқди-ку, назаримда журналист қўшиқчиларга холис қараш учун барчаси билан суҳбатлашиш, барчасининг қўшиқларини тўла бериш керак эди.

3. Яхши-ёмон сифатлар ҳамма жойда бор, бир хил кўрсатувлар борки, яхшисини ажратиб оламиз. Бунинг учун ижодий ходимларни айблаш керак эмас. Халқ ўзига керакли нарсани талаб қилиб ола билади, телевидение ҳам кўпроқ одамларнинг фикри билан ҳисоблашса, менимча яхшиланиб бораверса керак.

ЕНГИЛ-ЕЛПИДАН ХОЛИС БЎЛАЙЛИК

Ойнаи жаҳон. Буни «дунё кўзгуси» дейишади. Мен эса уни оддий қилиб «инсон кўзгуси» деб атайман. Чунки инсон шу кўзгуда ўз аксини томоша қилади.

У ҳаётида еча олиши мушкул бўлган муаммолар жавобини шу кўзгудан излайди. Зеро, ҳозирги кунда «инсон кўзгуси» муаммолар олдида эмас, енгил-елпи куй-қўшиқлар, олди-сотди гаплар олдида ҳозиржавоб.

Ҳафта давомида бериб борилаётган «Катта танаффус» кўрсатуви ўқувчиларни ўзига жалб этиш устида жиддий ишлаши керак. Бу кўрсатувда на бир мазмун, на бир танаффус мазмунини очиб берадиган ғоя мужассам этган. Унда фақат ранг-баранг кийимлар-у, эски манзаралар акс этади. Аммо бу кўрсатув ҳақидаги фикр-мулоҳазалардан тўғри хулоса чиқариб, уни мукаммал эшиттиришлар сафига қўшиш мумкин.

«Ҳайрат» Раҳмон Кўчқор тайёрлаётган кўрсатувни кўриб, мен ўзим излаётган ҳайратларим билан учрашдим. Шу каби кўрсатувлар кўпайишини, у инсон оламини ёритиб беришга хизмат қилишини истайман.

Мен бугунги кун телевидениесини фақат пулдор-у, бадавлат ташкилотлар ҳақидаги кўрсатувлар билан чегараланмасдан, меҳнаткаш халқ муаммоларини кўрсатиб, уларни ҳал қилиб берадиган кўрсатувлар кўпайишини хоҳлайман.

Нигора ЙЎЛДОШЕВА, Қўқон.

ЯСАМАЛИК ЭНСАНИ ҚОТИРАДИ

Телевидение — бу давр кўзгуси. Жамият ҳаётида телевидениенинг тутган ўрни алоҳида. Республикамиз ойнаи жаҳонида тайёрланаётган кўрсатувлар ҳақида фикримизни оқ қоғозга жамлаб, сиз таҳририят ходимларига йўлладик. Ҳозирги кунда тайёрланаётган кўрсатувларни бугунги кун нуқтаи назаридан таҳлил қилсак, кейинги пайтларда тайёрланаётган «Синфдош», «Кимга қанақа», «Юзма-юз», «Шахс ва баҳс», «Ҳайрат», «Тараннум» кўрсатувлари бизга жуда маъқул келади. Жума дастурини тайёрлаётган ходимлардан миннатдормиз. Ушбу кўрсатувларда диний-маърифий, маънавий томонларга яхши эътибор берилаяпти.

Журналистлардан Октябрь Мўминов, Толиб Исроилов, Раҳмон Кўчқор, Малика Баратова, Санъат Шариповларнинг кўрсатувни эркин олиб бориши бизни жуда қувонтиради. Аммо, айрим кўрсатувлардаги олиб борувчиларнинг хатти-ҳаракатлари телетомошабиннинг энсасини қотиради. Шундай пайт ойнаи жаҳоннинг қулоғини бошқа каналга бурайсан.

Шу ўринда биз ёшлар бир фикрни илгари сурмоқчимиз. Телевидениеда «Камолот» ёшлар кўрсатуви ташкил қилинса. Республика «Камолот» жамғармасининг олиб бораётган хайрли ишлари ҳақида ҳикоя қилинса, бу албатта фойдадан холи бўлмайди. Ёшлар ҳаётига яқин «Камолот» ёшлар, уларнинг ҳаёти, ечимини кутаётган муаммолар ҳақида сизу биз билан яқиндан ҳамроҳ. Маънавият ҳақидаги кўрсатувлар янада кўпайса. Вилоятда яшаётган ижодкор, тадбиркор, ишбилармон ёшлар, уларнинг турмуш тарзи билан қизиқувчи журналистларга имкон берилса. Улар ҳақида кўрсатувлар тайёрланса.

Акбаржон НАЗАРОВ, Андижон Давлат университети талабаси.

УЧИНЧИ КИТОБДАН БОБЛАР

Аммо жуда ҳилватта ўгиддан ўзини тийди. Асадбекнинг шу томонга қараб турганига ишонч ҳосил қилгач, аввал яхшилик билан гап бошлади:

— Перойингни Асадбек ўғирлаганини кўрдингми?

— Йў-ўқ, — деди Турдиалиев.

— Бўлмаса директорингта кириб айт, пероимни йўқотиб қўйган эканман, топдим, де.

— Сенга нима? Сени ўғри қилмади-ку?

— Ўғри менман! — Кесакполвон шундай деб унинг кекирдагига чанг солди: — Ё айтасан, ё ўласан! Мен детдом боласиман, а? Айтасанми ё йўқми?

Эсхонаси чиқиб кетган Турдиалиев хириллади:

— Айтаман, қўйвор энди.

Кесакполвон чўнтагидан уч-тўрт перо чиқариб унга узатди:

— Танлаб ол, қайси бири сеники?

Турдиалиев титроқ бармоқлари билан отаси Москвадан олиб келган перони танлаб олди.

— Буни эскитиб қўйибсан. Эртага менга янгисини олиб келасан. Тўхта, яна битта гап бор: синфда йигирма иккита бола бор а? Ҳар битта боладан беш тийиндан тўплаб берасан.

— Нимага?

— Тупурганларинг учун. Битта тупуриш беш тийин. Сен ўзинг ўн беш тийин тўлайсан. Сени деб бўлди ҳаммаси. Билиб қўйларинг: ғиринг десаларинг — сўяман! Битта-битта ушлаб сўяман. — У шундай деб чўнтагидан буклама пичоқча чиқаргач, Турдиалиевнинг кўзлари ола-кула бўлиб кетди.

Шу воқеа баҳонасида у ўзи ҳам кутмаган ҳолда синфнинг зўрига айланиб қолди.

Асадбек ундан анчагача нафратланиб юрди. Кесакполвон унинг нафратини сезиб турар, аммо бу нафратни уйғотувчи омилни идрок қила олмас эди. Гарчи Асадбек «душман боласи» тамғаси остида юрсада, унинг бошқа одам фарзанди эканини тушунмасди. Тушунмоқ учун эса ўзининг вилади зино эканини билмоғи лозим эди.

Мактабгача, хусусан, уларнинг синфида ўғирлик давом этар, чув тушган айрим болалар ёнида пичоқча олиб юрувчи бу «детдомчи»дан қўрқишиб индашмас, айримлари арзи ҳол қилган тақдирларида ҳам ундан гумонлари борлигини билдиришмас эди. Асадбек яна икки карра нафрат нишонига айлангач, Кесакполвон уни тартибга чақирмоқчи бўлди:

— Иккитасини боплаб абжағини чиқаргин, кейин туфламайдиган бўлади. Нима, қамалишдан қўрқасанми? Бунақа тургандан кўра қамалиб кетган минг марта яхши.

Бу заҳарли гапдан кейин Асадбек «ёрилди»:

— Қамоқдан қўрқмайман, — деди у. — Мен қамалиб кетсам ойимларга ким қарайди?

Кесакполвон Асадбекнинг бу дардига ҳам тушунмади. Она сутига, меҳрига қонмаган, қалби «онага муҳаббат» деган туйғудан ҳоли бу бола она ҳузуридаги масъулият, бурч деган тушунчаларни идрок қилиши мумкин ҳам эмасди.

Кесакполвон ўша онларда юқори синфларда ўқийдиган зўрларга ҳам яқинлашишга ҳаракат қилди. Улардан бир-икки тепки егач, бу йил бўлмаса келаси йили мактабнинг мутлақ зўри мартабасига етувчи Асадбекдан дурустроғи йўқ эканига ишонди. Асадбек «сен бола ўғирлик қилма!» деб урганида ҳам ранжимади. Асадбекнинг кўнгли совиб, гаплашмай қўйган кезларида эса юқори синфда ўқувчи Жалилни ишга солди. Тўғри, аввалига Асадбек билан Жалилнинг ораларидан қил ўтмас дўст эканликларини билиб, гапланди. Ўзини Жалилнинг ўрнида кўришни истади. Аммо бу дўстликни унча-бунча куч бузолмаслигини билгач, Жалилдан фойдаланадиган бўлди.

Болалар уйидаги ҳаёти оёқлаб, «катта ҳаёт»га учирма бўлишга ҳозирлик кўриб юрган кезлари бир аёл келди. Тарбиячилар уни «сенинг онанг» деб таништиришди. Аёл йиғламсираб «болам!» деганича уни бағрига босди. Кесакполвоннинг эти ҳатто жимирламади. Бир пайтлар болаларга қўшилиб онасини кутган Кесакполвон бўзлаётган бу аёлнинг онаси эканини ҳис эта олмасди. Аёл шу соғинч, шу бўзлаш билан харсанг тошни қучиб меҳрини берса, балки тош эриб кетарди. Лекин Кесакполвон ўшанда қилт этмади.

Вақт ўтган эди. Бўйи кичик бўлгани билан барвақт уйғонган, суюқ аёлларнинг таъмини тотиб кўрган Кесакполвон учун ўзини «Она!» деб танитган бу аёл ҳам ўшалар тоифасидан эди.

Онаси уруш офатларини, асирлик азобларини, қамоқ жафоларини айтиб йиғларди. Кесакполвоннинг эса киприги қилт этмасди. Кесакполвон тошдан қаттиқроқ эди — ёрилмади.

Онаси «уйга олиб кетаман», деди. «Барибир қаердадир яшашим керак-ку», деб кўнди. Онаси Сибирда ўзига ўхшаган одам билан топишган экан. У Ҳоҳласанг «дада» де, ҳоҳласанг «Тошмат ака» де, деб ўзини таништирди. Ўз онасини «она» дея олмайдиган одам бегонани «дада» дермиди? «Тошмат ака», деяверди. Тошмат ака деганлари жуда инжиқ экан. Кесакполвоннинг ҳар бир қадамини кузатди. «Ундай қилма, бундай қил», деб ақл ўргатаверади. Бу ҳам етмагандай, кечалари бақириб, кимларнидир жангга бошлайди. Хуллас, бу ҳаёти жонига тегиб, уйдаги қўлга илинарли нарсаларни ўмарди-ю, ғойиб бўлди.

Кесакполвон онасини тушунмади. Тушуниши мумкин ҳам эмасди. Онаси эса ғолиб нафснинг лаҳзалик роҳати учун бу дунёдаги умрини қурбон қилганини англаб етди. Шу боис ўғлини бошқа қидирмади...

VII

I

Зоҳид «Ёшлигида Жамшид Суннатуллаевга ошиқ бўлган бу хоним ким экан?», деган қизиқиш билан муовиннинг эшигини аста тақиллатди. Ичкаридан «Бандман!» деган ингичка овоз эшитилди. Зоҳид одоб юзасидан пича кутди. Сўнг яна тақиллатди. Ичкаридан бу сафар «Бандман!» деган овоз зардали оҳангда келди. Зоҳид бу зардага парво қилмай эшикни қия очди-да «Мумкинми?» деди.

— Бандман, кутинг, — деди муовин жаҳл билан.

Зоҳид бу гапни эшитмагандай эшикни каттароқ очиб, остона хатлади. Хона тўридаги катта столга тирсагини тираб ўтирган жиккаккина, қалдирғоч қанотидай қайрилма қош остидаги думалоқ кўзларидан қаҳр ёғилиб турган аёл «бу безбет йигит ким бўлди экан?» деб ўйлаб ҳам ўтирмади.

Унинг ҳузурига турли юмуш билан турли тоифа одам келиб турарди. Булар орасида мулойимлари ҳам, безбетлари ҳам, ширинсўзлари ҳам, тўнкамижозлари ҳам бўларди. У барчани бир тарзда — қошларини чимирган ҳолда қабул қиларди. Фақатгина гап орасида ҳуснини мақтаб ўтувчи эркакларгагина бир жилмайиш ҳадя этиб қўяр эди.

Агар Зоҳид шоиртабиат бўлганидами, «бу оҳу кўзларга ғазаб эмас, кулиб туриш ярашади» деган гаплар билан кўнглини овларди. Зоҳид шоиртабиат ҳам эмас, бу аёлнинг кўнглини овлаш нияти ҳам йўқ. Бундан ташқари хонасига кирувчини ит каби қопадиган раҳбару раҳбарчаларга азалдан тобу тоқати йўқ. У ичкарига бир қадам қўйиши билан муовин жаҳл билан ўрнидан турди:

— Сизга «Бандман!» дедим?!

— Эшитдим, — деди Зоҳид. — Афсуски менинг вақтим зиқроқ, бошқа кутолмайман.

(Давоми. Бошланиши ўтган сонларда.)

(«Шайтанат»ни чоп этиш ҳуқуқи «Шарқ» нашриёт-матбаа концернига берилган).

ҲАЙИТИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

Аллоҳ таоло Рамазон ойининг ўттиз кунлик рўзасини баркамол адо этишликка муяссар айлади. Мазкур улуғ айёмда ожизона қилган ибодатларимиз, хайрли амалларимиз ва дуо-ю илтижоларимизни Яратган ўз даргоҳида ҳусни мақбул айлаб, барчаларимизни ихлосу эътиқодимизга яраша Ўзининг туганмас хазинаи ғайбиясидан ажру савоблар ато этган бўлсин.

Рамазон ҳайити шарофати ила Ислом оламидаги барча имон-эътиқодли мусулмон биродарларимизнинг қалблари равшан, диллари хушнуд бўлиб, улар Парвардигорнинг фазлу карамидан умидвордирлар. Аллоҳ таолага беадад шукрким, диёримиз мусулмонлари «Инсон манфаатлари йили» деб эълон қилинган йилда Рамазон ҳайитини катта шоду хуррамлик билан тантана қилмоқдалар. Улар Ҳақ субҳонаҳу ва таолога миннатдорлик изҳор этиб, доимий равишда ҳамду санолар айтмоқдалар.

Рамазон ойининг фазилатлари тўғрисида Пайғамбаримиз Расулиллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам марҳамат қилиб айтадиларки:

«Агар умматларим Рамазон ойининг улар учун қанчали шарофатли ва барокатли эканлигини яхши билганларида эди, фақатгина шу бир ой эмас, балки йилнинг қолган ҳамма ойлари ҳам рўза бўлишлигини орзу қилган бўлурдилар».

Буюк Истиқлол шарофати ила ҳур диёримиз мусулмонлари диний маросимларни мукаммал адо этиш бахтига мушарраф бўлмоқдалар. Бунинг учун лозим бўлган барча шароитлар яратилиб берилган. Жумладан, муборак Ҳаж ва умра сафарларига борувчилар учун катта қулайликлар яратилиши диёримиз мусулмонларига ҳукуматимиз, томонидан кўрсатилаётган оталарча ғамхўрлик намунасидир.

Мустақиллик туфайли серқуёш диёримиз Ўзбекистоннинг номи олам узра кенг таралди. Бугунги кунда жонажон Республикамизни дунёнинг кўплаб тараққий этган мамлакатлари тан олган бўлиб, улар билан давлатимиз дипломатик алоқалар ўрнатган. Мамлакатимиз бутун дунёда ўзини ташқи сиёсий ва маданий алоқаларнинг бой тарихига эга бўлган тинчликсевар ҳуқуқий давлат сифатида намоён этмоқда. Шу боис, Республикамиз фуқароларининг хорижий мамлакатларга сафар қилиши, у ерда ватандошлар ҳаёти билан яқиндан танишиш имкониятлари яратилмоқда. Айниқса, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг муҳташам биноси пештоқида Ўзбекистон Республикаси байроғининг ҳилпираб турганлиги қалбларимизда чексиз ҳис-туйғу уйғотганлигини қувонч билан таъкидламоқ жоиздир.

Ҳайит ва бошқа диний маросимларни камоли ҳуррият билан кенг тантана қилишимиз ҳам мана шу истиқлол туфайлидир.

Муборак Рамазон ҳайити кунларида табаррук отахону онахонларни, қариндош-уруғларни ёру биродарларни зиёрат қилиш, шунингдек бева-бечоралар, беморлар ҳолидан хабар олиш, улар кўнглини сўраш хайрли ишдир. Шунинг учун мусулмонлар бу куни бир-бирларини муборакбод этиб, кексаларга имон, ёшларга тавфиқу рушду ҳидоят тилашади.

Аллоҳ таоло барчамизни келгуси моҳи Рамазонга соғ-омон, тинчлик ва хотиржамликда етиб боришликни насиб айласин!

Ҳожи АБДУРАЗЗОҚ ЮНУС.

БУНИ УМР ДЕРЛАР...

ҚАТРАЛАР

У беҳад мол-дунёга ўч эди. Ҳар қанча топса ҳам негадир кам кўринарди, назаримда. Энг ёмони ҳаммадан мудом ўзини юқори қўйиб, ҳаром-хариш йўллар билан топилган давлатини мақташдан нарига ўтмасди.

Кутилмаганда маҳалладан нохуш хабар тарқалди. Ҳалиги «давлатманд» киши хайр-хўшни ҳам насия қилиб, бандаликни бажо келтирди. Эътирозли жиҳати шундаки, тириклигида хасис бойнинг остонасидан ҳатлаб ичкарига киришга юраги дов бермаган кўплаб маҳалладошлар унинг таъзиясига ҳам негадир ҳадик билан келиб кетишди.

* * *

Умр. Наҳот у гоҳ қувончли, гоҳида кечиши муқаррар бўлган қайғули кунлар мажмуасидан иборат бўлса. Сен менга шодлик лаҳзаларини ҳадя қилмоқ учун туғилганлигингни унутмасанг бас.

* * *

Ота кексайганда яккаю-ягона ўғли суянчиқ бўлишини жуда-жуда истарди. Аммо амалда ундай бўлиб чиқмади. Эрка ўғил кунда бир қилиқ чиқариб, кўп ҳолларда падари бузрукворини жуда ноқулай аҳволга солиб қўярди. Бечора ота эл орасида шармандаю шармисор бўлишдан қўрқиб, турли идораю маҳкамаларга зир югурарди. Лекин афсуски бугун у елиб югуриб чарчади. Кўздан нур, белдан мадори кетган ота ўғли тугул, ҳаттоки ўз хассасига ҳам аранг суяниб қолди...

* * *

У нуқул давраларнинг тўридан жой олишга интилиб яшади. Аммо ҳар гал пойчакда жой тегарди.

* * *

Улар бир қориндан талашиб тушган эгизаклар бўлсаларда етти, ёт бегоналардек умргузаронлик қилишди.

* * *

Она букчайиб, ёлғизланиб бир ҳовуч буғдойга муҳтож ҳолда умргузаронлик қилсада, жойнамоз устида тегирмончи ўғлига Оллоҳдан узоқ умр, касб корига эса хайр-барака тиларди.

Усмон НАВРЎЗ.

Спорт

ЯШИЛ МАЙДОНЛАРНИ ҚЎМСАБ

Маълумки, мавсум бошида енгил атлетикачилар дастлабки чигилёзди машқлари ва чоғроқ мусобақаларни усти берк майдонлар ёки залларда ўтказадилар. Айни пайтда улар яшил майдон бўйлаб жавлон уришга найза ва тўқмоқ улоқтириш, ядро ирғитиш, йўлкалар бўйлаб югуришда зимдан ҳозирлик кўрадилар. Тошкентдаги олимпиада ўринбосарлари билим юртида ўтказилган Ўзбекистон кубоги ва биринчилиги учун мусобақаларда ана шундай кайфият кўзга ташланди. Зеро, спортчиларимиз муносиб натижалар кўрсатишга ҳаракат қилишди. Хусусан, 400 метрга югурган Сирдарё вилояти вакили Олег Верзилин 49,3 секундли натижа билан ғалаба қозонди. Навоийлик Альберт Шамсиев 800 метрли масофани 1 минут 55,5 секундда босиб ўтди. Сирдарёлик Анвар Кўчмуродов 60 метрга югуришга бор-йўғи 6,4 секунд сарфлади. Мусобақа эса жамоаларни икки гуруҳга бўлган ҳолда уюштирилган эди. Биринчи гуруҳ бўйича Тошкент вилояти вакиллари муваффақият қозонишди. Иккинчи гуруҳга кирган жамоалар ўртасида жиззахликлар биринчи бўлишди.

СПОРТ

РУСЛАННИНГ БРОНЗА МЕДАЛИ

Красноярск шаҳрида икки марта олимпиада чемпиони бўйича халқаро мусобақа ниҳоясига етди. Унда 15 мамлакатдан, шу жумладан Канада, Япония, Польша ва бошқа мамлакатлардан 130 полвон иштирок этди. Ўзбекистондан эса бу мусобақада Руслан Хинчагов, Рамил Исломов ва Дамир Захраддинов қатнашди.

Қаттиқ рақобатга қарамай, полвонлармиз ўз вазн тоифаларида яхши натижа кўрсатишди: Руслан Хинчагов бронза медалини олишга муваффақ бўлди, Рамил Исломов бешинчи, Дамир Захриддинов еттинчи ўринни олди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ҚОШИДАГИ «КАМОЛОТ-УПФ» ФИРМАСИ ҚУЙИДАГИ СОҲАЛАР БЎЙИЧА ХИЗМАТ КЎРСАТАДИ:

— Бинолар, хусусий уйлар, офислар, дўконлар қуриш ва таъмирлаш ишлари;

— Қуйма ва лепка (қолипдан безак ясаш) ишлари;

— Бадиий безак ва реклама ишлари;

— Юбилей портретларини ишлаш ва байрам шиорларини тайёрлаш;

Шунингдек, ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ГЕРБИНИ тайёрлаш учун буюртма қабул қилади (айланаси 50 см)

ТЎЛОВ воситаси турлича.

Манзилимиз: Собир Раҳимов тумани, Талабалар шаҳарчаси, Аброр Ҳидоятов кўчаси, 1 проезд 4-уй.

ЁШЛАР МУАММОЛАРИ ИНСТИТУТИ.

1 қават.

Телефон: 46-98-12

ЮЛДУЗЛАР САМОДАН СЎЗЛАЙДИ

Қўй. Ҳафта боши Сиз учун омадли келади. Сафардан қайтганлар эса ўз соғлиқларини ўйлашлари лозим бўлади.

Сигир. Ҳафта янги танишу дўстлар орттиришга бой бўлади. Уй ишларида ҳам катта муваффақиятларга эришасиз.

Эгизаклар. Ҳафтанинг иккинчи ярмида кўнгилсизликларга дуч келсангизда, аслида ҳафта Сиз учун ўз ҳаётингизни йўлга қўйишдаги муваффақиятлар билан эсда қолади.

Қисқичбақа. Омадсиз душанба-ю ўта муваффақиятли жума мана сиз учун янги ҳафтанинг асл қиёфаси.

Арслон. Янгиликлар, саргузаштлар, алданишлар, асабийлашишлар, учрашувлар... Бўлди, бир ҳафта ўзига фақат шуларни сиғдира олади.

Сунбула. Бу ҳафта Сизнинг энг яхши ишчанлик фазилатларингиз намоён бўлади.

Мезон. Ҳафта осойишта ва ўта зерикарли ўтиши кутилади.

Чаён. Кўп ишладингиз етади, соғлиқни ҳам ўйлаш керак.

Ўқ отар. Ҳафтанинг бошида ишда, охирида уй юмушларида муваффақиятларга эришасиз.

Тоғ эчкиси. Ишингиз бароридан келади, можаролардан воқиф бўлмайсиз, янги дўстлар рақиблар сизни кутади. Бу сизнинг яқин келажагингиз.

Сувчи. Сиз жуда фаол бўласиз ва ишда катта муваффақиятларга эришасиз.

Балиқ. Ишингиз ҳаддан ортиқ кўп бўлади. Демак, иш режангизни тузишда шунга алоҳида эътибор қаратинг.

001 ХАБАР ҚИЛАДИ

Қиш қишлигини қиладида деганларидек, фаслнинг аёзли дамлари бошланди, шекилли, бу ҳафта ҳаво ҳарорати — 5-8 даражадан +2+7 гача бўлган масофада ўзгариб туриши кутилади. Ёғингарчилик ҳам авалгиларидан мўл бўлиши мумкин.

ИТАЛИЯ ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА
ЎЗБЕКИСТОНДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛАЁТГАН кафелларга
БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНМОҚДА
БУЮРТМАЛАР УЧУН ТЕЛЕФОНЛАР: /3712/ 50-83-54, 50-92-94, ФАКС 50-92-94. А/О ТашКСМ

Муассис: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Феруза ОРИПОВА

ТАҲРИРИЯТ: Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97; хатлар бўлими — 36-54-64; тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ишлар бўлими — 36-54-64; спорт, харбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси

Буюртма Г. — 079.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41

Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 10.826
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 20.30

1 2 3 4 5 6